

ทำในสิ่งที่ยังไม่มีชุมชนใดนำมาผลิตอย่างเป็นรูปธรรมและพัฒนาได้อย่างครบวงจร จากการสำรวจพื้นที่ปริมาณของไถ่พื้นเมืองที่เลี้ยงกันในชุมชนและภูมิปัญญาที่สามารถนำมาใช้ในการผลิตอาหารไถ่ การรักษาโรคไถ่ที่ลดต้นทุน ได้ดังนี้

- ไถ่พื้นเมือง ไถ่พื้นเมืองที่ชุมชนเลี้ยงไว้บริโภคเฉลี่ยประมาณ 30 ตัวต่อครอบครัว ประมาณไถ่ทั้งหมดของหมู่บ้าน 150,000 ตัว โดยเฉลี่ย

- ข้าวโพด การปลูกข้าวโพดเฉลี่ยประมาณ 10 ไร่ต่อครอบครัวและมีประมาณข้าวโพดหลายพันต้นของฤดูแต่ละฤดูที่ทำการปลูกข้าวโพด ข้าว โดยเฉลี่ย

นอกจากนี้ยังอาศัยทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ที่เพาะปลูกไว้รับประทานตามบ้านหรือเป็นพืชสมุนไพรที่คนในชุมชนนำมารับประทานกันแก้อาการต่างๆ เช่น ใบกระถิน ใบฝรั่ง ขมิ้นชัน ฟ้าทะลายโจร บอระเพ็ด ใบชะอมที่เกลือใช้ตามบ้านประมาณ อย่างละ 100 กิโลกรัม จากปัจจัยเหล่านี้ทำให้สามารถนำมาเป็นปัจจัยพื้นฐานในการประกอบธุรกิจชุมชน จากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนบ้านทุ่งก่อได้ ซึ่งข้อมูลที่ได้นี้ทางทีมวิจัยและสมาชิกได้ร่วมกันทำการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน และวางแผนการพัฒนาคำแนะนำงานธุรกิจร่วมกัน

5.2 รูปแบบ วิธีการ การบริหารจัดการกลุ่มเชิงธุรกิจ

การที่เราจะทำธุรกิจต้องเข้าใจคำว่า “ธุรกิจ” ธุรกิจนั้นมีหลายอย่างด้วยกันไม่ว่าจะธุรกิจขนาดใหญ่ ธุรกิจขนาดเล็ก ธุรกิจในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหรือการแลกเปลี่ยน สินค้า และการบริการเพื่อให้เกิดผลกำไร แต่ธุรกิจชุมชนเป็นกิจกรรมที่มาจากรากฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนเองที่ต้องการกำไรจากพื้นฐานชุมชนหรือที่มีอยู่ในรูปของชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชน ถ้าเป็นภาษารากฐานของชุมชน คือ ผลิตโดยชุมชน ซื้อโดยชุมชนและผลตอบแทนกลับมาที่ชุมชน ซึ่งองค์ประกอบที่สามารถทำให้เกิดงานนั้นต้องมีปัจจัยดังต่อไปนี้

5.2.1 ทุน ทุนหมายถึง ทรัพยากรต่าง ๆ สิ่งของ เงินทอง เช่น ที่ดิน ต้นไม้ มนุษย์ ฯลฯ ที่เอื้อต่อการทำธุรกิจให้ขับเคลื่อนงานสำเร็จได้ดังเช่น ได้ระดมทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ ไถ่พื้นเมืองมาก่อตั้งกลุ่มเลี้ยงไถ่ ถือว่าเป็นทุนที่เป็นทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นทุนที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นที่เป็นการช่วยเหลือกอบกู้ของชุมชนที่มีอยู่ในพื้นที่ เป็นการแสดงออกในรูปแบบของการมีน้ำใจ ความสามัคคี การเรียนรู้ซึ่งกันและกันของคนในท้องถิ่น เป็นต้น

5.2.2 คน หมายถึง สมาชิก หรือผู้ที่มีหน้าที่ในการประกอบกิจกรรมที่ขับเคลื่อนงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดในธุรกิจชุมชน สำหรับสังคมในชุมชนนั้นจะมีการการบริหารงานหรือขับเคลื่อนงานโดยมีโครงการบริหารงานแบบแนวราบ มีการทำงานที่เอื้อกันตลอดเวลาในการทำงานการดำเนินงาน เช่น เพื่อนสอนเพื่อน พี่สอนน้อง ญาติสอนญาติ จะมีการสับเปลี่ยน

หน้าที่กันทำงานตลอดระยะเวลาในการทำงาน ตลอดจนการบริหารจัดการด้านตลาดที่กลุ่มคนหรือคนต้องเป็นผู้ที่สามารถนำทางให้ธุรกิจชุมชนเป็นโครงการที่เอื้อหนุนหรือเป็นกลไกในการเกิดการเรียนรู้ในการทำงาน และคนยังเป็นผู้ทำให้เกิดทักษะในการทำงานที่ทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้ไม่ว่าจะเป็นทักษะในการเขียน ทักษะในด้านการสื่อสารด้วยคำพูด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะในการสร้างเครือข่าย ทักษะในการสอน ทักษะด้านการทำงานเป็นทีมงาน ทักษะในการวางแผน ทักษะการควบคุมตัวเอง และการมีวินัย รวมทั้งทักษะด้านความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงตนเอง และทักษะด้านความอดทนพยายาม ฯลฯ เป็นต้น ดังนั้นคนจึงเป็นตัวนำทางที่ทำให้เกิดการบริหารงานหรือธุรกิจชุมชนในการจัดระบบงานเป็นเจ้าของร่วมกันในการทำงานเป็นกลุ่มหรือทำงานเป็นทีมที่ทำให้งานนั้นที่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ และเกิดกระบวนการเรียนรู้ไปพร้อมกันในเรื่อง ๆ ต่างได้อย่างเหมาะสม

5.2.3 ทรัพยากร ทรัพยากรเป็นปัจจัยที่สำคัญตัวหนึ่งที่สามารถทำให้การผลิตหรือการทำงานนั้นมีกำไรและมีความคุ้มค่า ดังนั้นธุรกิจที่เกิดกำไรสูงสุดต้องดูทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนที่สามารถผลิตสินค้าโดยชุมชนและนำมาใช้ได้อย่างเป็นระบบหรือครบวงจร เป็นทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือทรัพยากรที่ชุมชนเป็นผู้ผลิตเหลือใช้ เช่น ข้าวโพด ข้าว ไขมัน ถังปะหลัง ขมิ้น ผักกาด กระถิน ฯลฯ ที่มีอยู่ในชุมชนตลอดระยะเวลาในการดำเนินงาน ที่นำมาประกอบกันให้เกิดการผลิตที่ทำให้เกิดการลดต้นทุนทุก ๆ ด้านของการเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้เป็นธุรกิจชุมชนตลอดระยะเวลาในการดำเนินงาน

5.3 ระบบและวิธีการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

ขั้นตอนและวิธีการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

5.3.1 การสร้างโรงเรือน (เล้าไก่) การสร้างโรงเรือนนั้นมี 2 ลักษณะ คือ แบบหน้าจั่ว และ เพิงหมาแหงน แล้วแต่สภาพพื้นที่ที่มีอยู่ และต้องไม่เป็นที่ชื้นแฉะ ไม่มีน้ำขัง เพราะจะเป็นแหล่งเกิดโรคทำให้ไก่ติดเชื้อและตายง่าย ถ้าจะให้เหมาะสมจริงๆ พื้นที่นี่จะต้องเป็นเนินเขาห่างจากหมู่บ้านหรือชุมชน จะเหมาะสมมาก

การจัดการภายในเล้าไก่ ควรจัดแยกประเภทของไก่ไว้ เช่น จัดให้มีเล้าผสมพันธุ์ - เล้าอนุบาลลูกไก่ - เล้าไก่ป่วย - เล้าไก่โตช้า - เล้าไก่รุ่น - เล้าไก่ที่พร้อมจะขาย โดยแต่ละเล้าต้องมีรางน้ำ - รางอาหาร และทำคางร้านที่ทุกเล้าผลไว้ทุกเล้า โดยจะบันทึกวัน เดือน ปี ที่นำมาเลี้ยงจำนวน พ่อพันธุ์ - แม่พันธุ์ จำนวนการเลี้ยง ทำให้ทราบข้อมูลของไก่แต่ละรุ่น เพื่อนำไปประกอบวางแผนการผลิตได้

5.3.2 การคัดเลือกพ่อพันธุ์ - แม่พันธุ์

กระบวนการคัดเลือกพ่อพันธุ์ - แม่พันธุ์จากการที่ทีมวิจัยได้ไปสอบถามผู้ที่มีประสบการณ์ในการคัดเลือกพันธุ์หรือผู้รู้ในท้องถิ่น พบว่าการที่จะได้พันธุ์กรรมที่ดี มีคุณภาพ นั้นสิ่งสำคัญต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้ทราบว่าไก่พ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ของสมาชิกกลุ่มคนไหนดีกว่า นานาพาะกับแม่พันธุ์ของตนเองบ้าง เรียกได้ว่าต้องมีการแลกเปลี่ยนพ่อพันธุ์ - แม่พันธุ์ร่วมกัน และข้อสังเกตอีกประการหนึ่งที่ได้ผลจากการทดลองและจากการสอบถามผู้รู้ในท้องถิ่นว่า การคัดเลือก พ่อ - แม่มีลักษณะดี ลูกก็จะมีลักษณะดีไปด้วย เช่น รูปร่าง นิสัย ความสวยงาม หงอน แววดา ขน เกล็ดแข็ง ดังคำเปรียบเปรยในการเลี้ยงไก่ “ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น” และจากการสังเกตของกลุ่มสมาชิกผู้เลี้ยงไก่พบว่า ไก่คอกเดียวกันจะแตกต่างกันไม่ว่าจะรูปร่าง สีขน นิสัย และไก่พื้นเมืองมีอยู่หลายสายพันธุ์ แต่ที่นิยมเลี้ยงกันมากที่สุดคือ เหลืองหางขาว ประดู่หางดำ เขียวหางขาวและเขียวอีกา เพราะสายพันธุ์เหล่านี้โตเร็ว ด้านทานโรคได้ดี เนื้อแน่นเหนียว นุ่มอร่อย ลักษณะของพ่อพันธุ์ จะต้องมียุ 6 เดือนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 3 ปี จะต้องมียุภาพแข็งแรง แววดาสด หงอนมี สีแดงหน้าแดง ไม่พิการ ขนดกงามและตัวโต (ที่สำคัญพ่อพันธุ์จะต้องเปลี่ยนทุกปี) และแม่พันธุ์มียุตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 3 ปี มียุภาพแข็งแรง แววดาสด ไม่พิการ ขนดกงามและตัวโต (สำหรับแม่พันธุ์ 3 ปี เปลี่ยนครั้งหนึ่ง)

5.3.3 การผสมพันธุ์

การผสมพันธุ์ มีอยู่ 2 วิธี คือ

1) ขังในเล้าผสมพันธุ์ โดยนำพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ที่ผ่านการคัดเลือกเรียบร้อยแล้ว นำมาขังไว้ในเล้าผสมพันธุ์ที่เตรียมไว้ โดยจัดรางอาหารและรางน้ำไว้ให้ตลอดทั้งวัน แต่วิธีนี้อาจจะใช้ต้นทุนสูงหน่อย แต่ได้สายพันธุ์ที่แน่นอนตามที่ต้องการ วิธีนี้ส่วนมากท่านที่ชอบเลี้ยงไก่พื้นเมือง เพื่อเป็นการกีฬาหรือเลี้ยงไว้ชนจะใช้กันมาก และวิธีนี้จะมีค่าใช้จ่ายวันละ 0.47 - 0.95 บาท/ตัว/วัน

2) ปลอ่ยให้ผสมพันธุ์ตามธรรมชาติ โดยปลอ่ยทั้งไก่ตัวผู้และไก่ตัวเมียที่เป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่คัดเลือกแล้ว ไม่ขัง ให้อาหารเช้า-เย็น ปลอ่ยหากินตามธรรมชาติ วิธีนี้จะใช้ต้นทุนต่ำตกวันละ 0.35 - 0.40 บาท/ตัว/วัน

ซึ่งมีกระบวนการผสมพันธุ์ไก่พื้นบ้าน คือ ทีมวิจัยและสมาชิกกลุ่มได้นำไก่ที่คัดเลือกไว้มาปลอ่ยตามธรรมชาติและจับขังไว้หรือแยกพ่อพันธุ์ - แม่พันธุ์ให้อยู่ในเล้าที่ทีมวิจัยเองได้เตรียมไว้แล้ว รวมทั้งเน้นวิธีการผสมพันธุ์ที่ใช้ พ่อพันธุ์ 1 ตัว : แม่พันธุ์ 3 ตัว เพราะการผสมพันธุ์ไก่แบบนี้จะทำให้ไก่ไม่เกิดอาการเครียดและแม่พันธุ์ผลิออกมาอย่างมีคุณภาพ การฟักไข่ของแม่ไก่ที่ได้ผสมพันธุ์นั้นไข่จะออกมาประมาณ 10 - 17 ฟอง

5.3.4 การปักไข่

การปักไข่จะมี 2 ลักษณะ เช่นเดียวกันกับการผสมพันธุ์ไก่

- ลักษณะที่ 1 ทีมวิจัยจะดำเนินการสังเกตและพฤติกรรมของแม่ไก่ในการปักไข่ โดยธรรมชาติพบว่า การปักไข่ของแม่ไก่จะเกิดปัญหาด้านการจิกกินไข่ตัวเอง ทำให้ผลผลิตน้อย ทีมวิจัยจึงปรับเปลี่ยนการทำงานโดยการคิดวิธีการทำตู้ปักไข่ขึ้น

- ลักษณะที่ 2 การปักไข่ด้วยตู้ปักไข่ พบว่าการปักไข่วิธีนี้สามารถผลิตลูกไก่ได้เยอะ ลูกไก่ที่ฟักออกมามีความสมบูรณ์ทางร่างกาย คือ แข็งแรง ด้านทานโรคได้สูง ในส่วนของแม่ไก่จะลดอาการเครียดและสามารถพักผ่อนในการออกไข่ การกกไข่ และนำไปผสมพันธุ์ได้รวดเร็วขึ้น ซึ่งการทำตู้ปักไข่ทีมวิจัยได้มีกระบวนการทำดังนี้โดยมีวัสดุอุปกรณ์ประกอบด้วย

1. ไม้อัด 2 แผ่น
2. หลอดไฟพร้อมจุกหลอดขนาด 40 วัตต์ 5 หลอด
3. พัดลมดูด 1 ตัว
4. ตัวตัดไฟ 1 อัน
5. บานพับประตู และมีมือดึงแต่ละอัน
6. ตะปูตอกเฟอร์นิเจอร์ 1 ถุงเล็ก
7. นี้อต + ตะปูเกลียวอย่างละ 10 ตัว
8. เทอโมมิเตอร์ 1 อัน
9. อ่างใส่น้ำ 1 ใบ
10. สวิทช์ + ปลั๊กไฟอย่างละ 1 อัน
11. โฟมหนา 1 นิ้ว 4 แผ่น + ตะเข็บด้าย (เหล็ก) 1 เมตร
12. ไม้โครงสร้าง 12 อัน

เมื่อได้อุปกรณ์ครบ ทีมก็ช่วยกันทำ โครงสร้างเป็นรูปสี่เหลี่ยม ตามขนาดที่ตกลงกันได้ โดยทำขาไว้ 10 เซนติเมตร เมื่อประกอบโครงสร้างเสร็จก็ช่วยกันตัดไม้ อัดตามขนาดแต่ละด้าน โดยแบ่งหน้าที่กัน อีกฝ่ายให้วัดตามขนาดเมื่อวัดเสร็จให้อีกฝ่ายหนึ่งเป็นคนตัด เมื่อตัดเสร็จให้อีกฝ่ายหนึ่งคอยติดกับโครงสร้าง โดยตอกด้านในก่อน เพราะตู้ปักไข่จะต้องหุ้มทั้ง 2 ด้าน เพื่อเก็บอุณหภูมิไม่ให้รั่วออกมา เมื่อตอกไม้อัด ด้านในเสร็จ ก็ให้อีกฝ่ายหนึ่งตัดโฟมตามขนาดที่วัดไว้ เมื่อตัดเสร็จจึงนำประกอบ โดยนำทาบกับไม้อัดที่ตอกเสร็จแล้ว โดยจะระบุระบายอากาศ ด้านบน 1 รู ด้านหลัง 2 รู ด้านข้างด้านละ 2 รู มีขนาดเส้นรอบวงกลม นิ้วครึ่ง เมื่อใส่โฟมเสร็จ จึงใส่พัดลมดูดอากาศและตัวตัดไฟ จากนั้นจึงเดินสายไฟภายใน ตู้และติดตั้งประจุหลอดด้านใน ด้านข้างด้านละ 2 หลอด โดยติดข้างล่าง 1 หลอด ข้างบน 1 หลอดและด้านหลัง 1 หลอด แล้ว

จึงตัดไม้อัดใส่ด้านนอกอีกทีตามขนาดความกว้างของตู้ โดยใช้ไม้อัดทำเหมือนกับทำตัวตู้ใส่โฟมเหมือนกันแต่เจาะรูมีขนาดเส้นรูปวงกลม 3 นิ้ว แล้วใส่พลาสติกใสเพื่อไว้ส่องดูไข่ อุณหภูมิ และ น้ำชั้นล่างโดยไม่ต้องเปิดประตูบ่อย

เมื่อได้ตู้ฟักไข่แล้ว จากนั้นก็มาทำชั้นวางไข่ ในลักษณะของการทำเป็นถื่นชัก โดยใช้ ตะขอยทำเป็นชั้นวางไข่ โดยมีวิธีการทำดังนี้

ใช้ไม้ทำเป็นโครงสร้างโดยวัดขยายข้างในตู้ฟักไข่ และระดับความสูงภายในตู้แล้วเอามาหารทำเป็น 3 ชั้น ชั้นแรกเป็นชั้นของพื้นด้านในของตู้ ชั้นที่ 2 เป็นชั้นตะขอยทำเป็นรูปสี่เหลี่ยม ใช้ไม้ทำเป็นโครงสร้างแล้วทำเป็น 3 ช่อง โดยสองช่วงข้าง ๆ มีขนาดเท่ากันแต่ช่วงกลางมีขนาดเล็ก เพื่อระบายความชื้นขึ้นสู่ด้านบน และใช้ไม้อีก 2 อันติดขนานกับตัวตู้ข้างละ 1 อัน เพื่อรองรับ ชั้นวางไข่ไม่ให้หล่นลงมาชั้นล่าง ชั้นที่ 3 ก็ทำเหมือนชั้นที่ 2 ที่กล่าวมาแล้ว เมื่อทำชั้นเรียบร้อยแล้ว ถือว่าได้ตู้ฟักไข่สำเร็จรูปแบบใช้มือพลิกไข่วันละ 2-3 ครั้ง

หลังจากการทดลองทำให้การฟักไข่หรือผลผลิตสูงขึ้น (ได้ลูกไก่เยอะขึ้นสามารถนำมาเลี้ยงและขยายพันธุ์ไก่ได้รวดเร็วขึ้น) ซึ่งจากผลผลิตลูกไก่ได้ครั้งละ 40 ตัว มาเป็น 100 ตัว ซึ่ง อัตราการขยายพันธุ์ไก่ที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ 1:4 และนอกจากนี้การฟักไข่ก็เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาตนเองด้านการผลิต การดูแลรักษาไก่ให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์ ดังนั้นควรดูแลรักษา โดยการให้วัคซีนควบคู่ไปกับการรักษาด้วยสมุนไพร

5.3.5 การให้วัคซีน และการดูแลรักษา

จากการฝึกอบรมเสริมทักษะทำให้สมาชิกในกลุ่มมีทักษะความชำนาญในการให้วัคซีน ไก่มากขึ้น รู้ช่วงระยะเวลาในการให้ โดยมีตารางการทำวัคซีนดังนี้

ตารางที่ 4 การให้วัคซีนของไก่แต่ละรุ่น

อายุ	นิวคาสเซิล	หลอดลมอักเสบ	มีดาส	อหิวาห์ตี
5 - 7 วัน	✓			
8 - 14 วัน		✓		
15 - 21 วัน			✓	
22 - 30 วัน	✓			
6 สัปดาห์				✓
วิธีใช้	หยอดตา อนุก	หยอดตา อนุก	แกงปึก	ฉีดยาลำเนื้อ

เป็นตารางให้วัดขึ้นที่ต้องปฏิบัติและสำรวจ สังเกตตลอดระยะเวลาในการป้องกันรักษา ไก่ตลอดเวลาในการเลี้ยงไก่ ซึ่งการทำวัดขึ้นจะให้ตามตารางของทางกรมปศุสัตว์

- การใช้สมุนไพรควบคู่ไปกับการป้องกันรักษา โดยทางกลุ่มได้รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้สมุนไพรนำมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ บอระเพ็ด ฟักลายโจร ขมิ้น รากชะอม ใบหน่านเหลียม ใบยูคาลิปตัส ด้วยวิธีการ (1) แช่วัวให้ไก่กิน เช่น บอระเพ็ด ฟักลายโจร รากชะอม ที่มีสมบัติแก้ไข้หวัด รักษาแผลไก่ แก้จ้ำโน โดยใช้ใบสดนำมารวมกันในอัตรา 2 กรัม ต่อน้ำหนึ่งลิตร (2) นำสมุนไพรมาตากแห้งบดเป็นผง ได้แก่ บอระเพ็ด ฟักลายโจร รากชะอม ผสมสมุนไพรบดรวมกันและนำไปคลุกกับอาหารอัตรา 1 กิโลกรัมต่ออาหารไก่ 10 กิโลกรัม (3) นำมาทาบาดแผล โดยใช้ขมิ้นสด มารักษาบาดแผลไก่ แก้จ้ำโน และทำให้ไก่หายจากการอักเสบ พกเข้าได้เร็วขึ้น ซึ่งผลจากการนำสมุนไพรมาใช้ โดยติดตามประเมินผลจากการสังเกต การชั่งน้ำหนักไก่ที่ใช้สมุนไพร พบว่า ไก่มีสุขภาพที่แข็งแรง มีภูมิต้านทานโรคสูง การเจริญเติบโตเร็ว มีเนื้อนุ่ม มีน้ำหนักรวม และไก่ที่ไม่ใช้สมุนไพรให้ได้รับประทานแล้ว กลุ่มผู้เลี้ยงไก่ได้นำความรู้ด้านการป้องกันโรคไก่มาใช้ โดยนำ ใบหน่านเหลียม ใบยูคาลิปตัส ถูปูนเกล้า และหนังสือพิมพ์มารองรังไก่ จะทำให้ไม่มีโรคไก่ ส่งผลทำให้ไก่มีสุขภาพที่แข็งแรง มีขนสวย หน้าตาสดใส เนื้อไก่ไม่เป็นแผล

ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองทางสมาชิกกลุ่มได้ดูแลเอาใจใส่ทุกระบวนการเริ่มตั้งแต่การเลี้ยงไก่ พื้นที่ในการเลี้ยงโดยควบคู่ไปกับการดำเนินงานในการศึกษาโรงเรียน การให้อาหาร สภาพแวดล้อมของการเลี้ยงไก่ โดยที่สมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่จะไม่ให้เกิดอันตรายกับไก่ของตนเอง เช่น

- กลุ่มจัดระบบการเลี้ยง คือ เน้นการเลี้ยงไก่แบบธรรมชาติ เมื่อได้ลูกไก่ก็จะมีอนุบาลในเล้าอนุบาลลูกไก่ เมื่อได้ 1 เดือนครึ่งก็จะปล่อยให้อาหารเช้า - เย็น หากมีไก่ป่วยก็แยกจับไปขังเล้าและรักษาตามอาการ ทุกเล้าจะต้องมีรางน้ำและรางอาหาร เล้าจะต้องมีอากาศที่ถ่ายเทสะดวก ไม่มีความชื้นแฉะ

- การให้อาหาร ไก่ตัวเล็กจะให้อาหารตลอดวัน พร้อมกับน้ำที่สะอาด ให้อายุตั้งแต่ 1 เดือนครึ่งถึง 2 เดือน โดยให้อาหารเช้า - เย็น ตอนกลางวันปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติ ส่วนไก่รุ่นและไก่พ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ จะให้อาหารเช้า - เย็น และปล่อยให้หากินเอง ในส่วนของแม่พันธุ์ ถ้าช่วงวางไข่ไก่จะให้อาหารที่จะผสมสมุนไพรและวิตามิน โดยการเพิ่มอาหารจากใบตำปะหลังที่ตากแห้ง กากมะพร้าว กลัวย่น้ำหว่า ทำให้ไก่ได้รับสารอาหารโปรตีนและเจริญเติบโตได้เร็วยิ่งขึ้น

5.3.6 การดูแลรักษาเล้าไก่แต่ละเล้าก่อนที่จะนำไก่ลงในเล้า

- ทางกลุ่มใช้ปูนขาวและใช้น้ำยาฆ่าเชื้อไปโอเทน ผสมน้ำฉีดพ่นตามเล้า และตามพื้น
- การอนุบาลลูกไก่เมื่อเก็บลูกไก่ออกจากตู้ฟักหรือรังไข่ จะนำมาใส่ในที่กก (มีรังกระดาดและหลอดไฟหนึ่งหลอด) โดยกกไว้ 3 วัน ไม่ต้องให้อาหารพอวันที่ 4 เริ่มให้อาหารและน้ำขังไว้ในห้องกกลูกไก่ 6 วัน พอได้วันที่ 7 ก็ทำวัคซีนและเก็บออกไปไว้ในเล้าอนุบาลลูกไก่ซึ่งเตรียมไว้ โดยทำด้วยตาข่ายหรือไม้ไผ่โดยยกจากพื้น 50 เซนติเมตร โดยให้อาหารตลอดและให้วัคซีนหลอดลมอักเสบเมื่ออายุได้ 8 -14 วัน เริ่มให้อาหารที่ผสมกับข้าวโพดและทำวัคซีนฝีดาษที่อายุ 15 -21 วัน พร้อมกับตัดปากด้วยการเอาปากไปทับกับแผ่นเหล็กร้อนที่ตั้งไฟไว้รอจนแดง จับลูกไก่ แล้วเอาปากไก่จี้กับแผ่นเหล็กให้พอดี อย่างนั้นเข้าลึกเกินไป เพราะจะทำให้ลูกไก่กินอาหารไม่สะดวก (ถ้ามีเครื่องตัดปากจะทำให้มีความสะดวกและได้ตรงความต้องการ) สมาชิกกลุ่มเคยใช้กรรไกรตัดลิ้นตัดแล้วแต่ทำให้ไก่ได้รับบาดเจ็บ มีเลือดออก และอีกทางหนึ่งกลุ่มเลี้ยงไก่ต้องตัดเดือยของไก่ผู้เพราะเวลาผสมพันธุ์กับแม่ไก่ทำให้ไม่เป็นผลและบาดเจ็บ โดยใช้เลื่อยที่คมพร้อมสนูประกบเดือยไก่เวลาเลื่อย ทำให้ไก่ไม่บาดเจ็บ และง่ายต่อการตัดเดือยไก่ของไก่ตัวผู้ อีกด้วย

5.3.7 การให้อาหาร

การให้อาหารไก่ ต้องใส่ในรางเพื่อแก้ปัญหาไก่กินอาหารไม่หมด การให้อาหารไก่ต้องดูอายุของไก่ เช่น ในแต่ละวัน ถ้าไก่จำนวน 10 ตัว จะให้อาหารดังนี้

- 1) ไก่อายุ 1 - 14 วัน ให้อาหาร 10 กรัม
- 2) ไก่อายุ 1 เดือน ให้อาหาร 4 กรัม
- 3) ไก่อายุ 2 เดือน ให้อาหาร 7 กรัม
- 4) ไก่อายุ 3 เดือน ให้อาหาร 1 กิโลกรัม

การให้อาหารไก่ที่ม่วิจัยจะมีความชำนาญจากการได้เลี้ยงและฝึกทักษะของตนเองซึ่งได้นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานของการให้อาหารไก่ในแต่ละวัน เป็นต้น

5.3.8 การผลิตอาหาร

ขั้นตอนการการทำหรือผลิตอาหารไก่พื้นเมืองเป็นการฝึกทักษะให้ทีมคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการผลิตอาหารและนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วย

- ข้าวโพด
- ปลาขี้ขาว
- รำข้าว (รำละเอียด)

- กากถั่วเหลืองป่น
- เกลือป่น
- ใบกระถินป่น

5.3.9 การทำอาหารจากวัสดุหาได้ในท้องถิ่น

ตารางที่ 5 อัตราส่วนในการทำอาหารไก่พื้นเมือง

วัตถุดิบ	จำนวน (กิโลกรัม)
ข้าวโพดบด	24.5
ปลายข้าว	50
รำละเอียด	10
กากถั่วเหลืองป่น	10
ใบกระถินป่น	5
เกลือป่น	0.5
รวม	100 กิโลกรัม

5.3.10 การดูแลและคัดเลือกไก่พร้อมจะขาย

ทีมวิจัยได้สังเกตไก่และได้จับบันทึกจำนวนไก่ อายุของไก่ น้ำหนักไก่ตลอดระยะเวลา คำนินการ ซึ่งน้ำหนักไก่นั้นจะต้องอยู่ประมาณ 1 - 2 กิโลกรัม มีอายุประมาณ 3 - 4 เดือน จะเป็นไก่หนุ่มสาวที่มีเนื้อเหนียวนุ่ม มีรสชาติดีและเนื้อหอมแน่นจึงสามารถนำมาขายในงานเทศกาลสำคัญ ๆ เช่น ตรุษจีน งานวัด งานสงกรานต์ และตามร้านอาหารต่าง ๆ ที่ให้ราคาดีสำหรับไก่พื้นเมือง

5.3.11 การตลาด

ตลาดไก่พื้นเมือง

ไก่พื้นเมืองเป็นที่ต้องการของตลาดมาก จากผลการศึกษาข้อมูลด้านตลาดพบว่า ไก่เป็น และไก่ชนแหละเป็นที่ต้องการของตลาด เพราะในปัจจุบันไก่พื้นเมืองหาซื้อได้ยากมากขึ้น ที่เลี้ยงไว้ส่วนมาก ผู้เลี้ยงจะเลี้ยงไว้รับประทานเท่านั้น ถ้ามีเหลือเป็นจำนวนมากจึงแบ่งขาย ส่วนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองที่ทำกันเป็นธุรกิจนั้นมีจำนวนไม่มากนัก ทำให้ ไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ดังนั้นทีมวิจัยจึงอาศัยโอกาสตรงจุดนี้ในการขยายพันธุ์ไก่พื้นเมืองและกำหนดราคาของไก่พื้นเมือง

โดยกำหนดอัตราตามท้องตลาด ที่อาจจะแพงไปบ้างราคาถูกบ้างแล้วแต่สภาพของท้องตลาดที่จะอำนวย โดยกลุ่มสมาชิกผู้เลี้ยงไก่ได้กำหนดให้ฝ่ายตลาดเป็นผู้รับผิดชอบในการสืบข้อมูลราคาไก่ในท้องตลาดอยู่ตลอดเวลา ทางกลุ่มได้ประสานงานกับกลุ่มพ่อค้าผู้ขายไก่ชำแหละ พ่อค้าที่รับซื้อไก่เป็นและไก่แปรรูป และทางกลุ่มสมาชิกผู้เลี้ยงไก่จะออกร้านขายไก่เฉพาะช่วงที่มีเทศกาลของกิ่งอำเภอและต่างอำเภอ การออกร้านในที่นี้ทางกลุ่มจะมีการประชุมเพื่อหาข้อตกลงกันก่อนทุกครั้ง เพื่อความเป็นไปได้ (ประเมินสถานการณ์) ก่อน เพื่อลดอัตราความเสี่ยงในการขาดทุน

- สำหรับความเคลื่อนไหวของตลาดไก่เป็นนั้นตามที่กลุ่มได้ศึกษาและเก็บข้อมูลมาตลอดพบว่า ในช่วงเดือนเมษายน - มิถุนายน ราคาไก่เป็นอยู่ที่ กิโลกรัมละ 40 - 52 บาท ส่วนในช่วงเดือน กรกฎาคม - ตุลาคม ราคาไก่เป็นอยู่ที่ กิโลกรัมละ 40 - 53 บาท เพราะเป็นช่วงที่ผู้บริโภคหันไปบริโภคปลากันเป็นช่วงที่มีปลาเยอะมาก

ในช่วงเดือน พฤศจิกายน - มีนาคม ราคาไก่เป็นอยู่ที่ กิโลกรัมละ 45 - 50 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนมากในช่วงนี้ความต้องการของผู้บริโภคมีน้อย จะขายได้วันละประมาณ 10 - 15 ตัว / วัน เฉพาะในตลาดชุมชน และตลาดเทศบาล

- สำหรับไก่แปรรูปนั้น ความต้องการของตลาดมีไม่มากนัก เพราะผู้บริโภคส่วนใหญ่ก็จะซื้อไก่ชำแหละไปทำอาหารเองที่บ้าน เว้นแต่งานเทศกาลต่างๆ ไก่แปรรูปก็จะพอขายได้แต่ก็ต้องขายตามปริมาณของไก่ ขึ้นละ 15 - 25 บาท เฉพาะไก่ย่างผู้บริโภคจะนิยมมากกว่าไก่อบ ทำให้ตลาดไก่แปรรูปของกลุ่มยังมีไม่มาก

สำหรับในอนาคตอันใกล้ ทางกลุ่มจึงมีการระดมความคิดเห็นหาทางออกในการจำหน่ายไก่อีกรูปแบบหนึ่ง โดยจะจัดจำหน่ายลูกไก่เพื่อป้อนตลาดที่ต้องการ

สรุป ตลอดระยะเวลาการดำเนินงานจะเห็นภาวะความแปรปรวนของตลาดอยู่ตลอดเวลาทำให้กลุ่มสมาชิกผู้เลี้ยงไก่และทีมวิจัยต้องวิเคราะห์ผลการสำรวจราคาตลาดในรูปของราคารวมเพื่อที่จะนำมากำหนดราคาของไก่พื้นเมืองที่จะจำหน่ายได้ เช่น

เดือน	ราคาที่สำรวจ	ราคาที่กลุ่มได้ตกลง
เมษายน - มิถุนายน	40 - 55	55
กรกฎาคม - ตุลาคม	40 - 55	55
พฤศจิกายน - มีนาคม	45 - 50	50

ซึ่งราคาไก่พื้นเมืองในลักษณะนี้จะเป็นการจำหน่ายปลีกที่ผู้รับมารับเองและจะขายไก่ที่มีน้ำหนัก 1 - 1.5 กิโลกรัมโดยไม่มีค่าใช้จ่ายในการขนส่ง แต่ราคาของไก่ที่ดังทีมจะศึกษาและ

ยึดหยุ่นตามสภาพของท้องถิ่น ความเป็นไปได้ของธุรกิจในกลุ่มและทีมวิจัยมีระบบการตลาดของกลุ่ม มีดังนี้

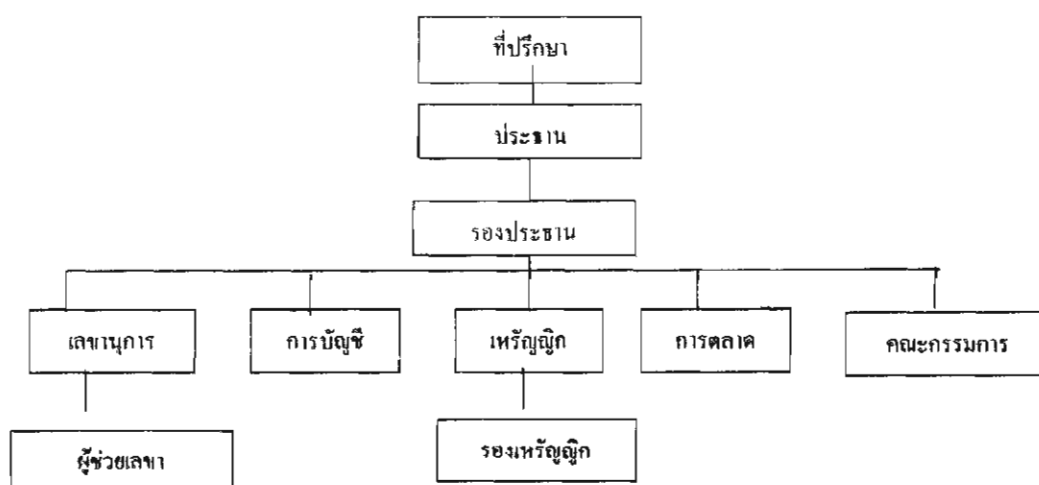
- ฝ่ายผลิต*
- ฝ่ายประชาสัมพันธ์
- ฝ่ายตรวจสอบจำนวน ขนาด ไม้ที่จะออกกลุ่มตลาด
- ฝ่ายประสานงาน - ติดต่อลูกค้า
- ฝ่ายขาย - บัญชี
- ฝ่ายขนส่ง

* การผลิต ทุกฝ่ายมีหน้าที่ผลิตไม้ ไม่ว่าจะเป็นเริ่มแรกตั้งแต่ระบบการเลี้ยงมาจนถึงปัจจุบันแต่ละจะแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบกันของระบบตลาด เพื่อสะดวกในการจัดทำข้อมูลและเป็นการเกื้อกูลกันและกันในทีมวิจัยและสมาชิกเครือข่ายหรือสมาชิกกลุ่มเลี้ยงไม้

5.4 การจัดการกลุ่ม

กลุ่มสมาชิกผู้เลี้ยงไม้บ้านทุ่งก่อได้ก่อเกิดจากการร่วมตัวของสมาชิกและทีมวิจัยที่มีความสนใจและมีความต้องการในการแก้ไขปัญหาในชุมชน และได้รับโอกาสจากงานศึกษาวิจัยครั้งนี้ ในการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน พัฒนากลุ่ม ที่ผ่านการศึกษาดูงาน การเสริมทักษะ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันภายในกลุ่มและผู้รู้ในบริเวณใกล้เคียง แล้วนำความรู้ที่ได้มาพัฒนางานได้รูปแบบของการทำงานที่เป็นสหกรณ์ในชุมชนหรือเรียกว่า “ธุรกิจชุมชน” มีการคัดเลือกการบริหารงาน การจัดตั้งกลุ่มผู้ดำเนินการ ซึ่งมีโครงสร้างบริหารจัดการกลุ่ม ดังต่อไปนี้

โครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่ม

ที่ปรึกษา คือ นายณรงค์พันธุ์ ฤนลัมภ์ นายบุญมา พมาลัย

ประธาน นายดวงติบ วันดี

รองประธาน นายถนอม มณีจันทร์สุข

เลขานุการ นายอุทัย ธรรมจักร์

ผู้ช่วยเลขานุการ นายประเสริฐ จอมสวรรค์

เหรัญญิก นายอ้าย จันกิติ

ผู้ช่วยเหรัญญิก นายแก้วมุล วันดี

บัญชี นายอุดม มณีจันทร์สุข

คณะกรรมการ นายจ่านงค์ มณีจันทร์สุข นายหวิว จันกิติ

****หมายเหตุ**

1. คณะกรรมการทุกคนมีวาระการดำเนินงานคราวละ 2 ปี เมื่อคณะกรรมการทุกตำแหน่งหมดวาระจะต้องทำการเลือกใหม่ภายใน 30 วัน ระหว่างกลุ่มยังไม่มีกรรมการชุดใหม่

2. คณะกรรมการชุดเดิมดำเนินการไปก่อนจนกว่าจะมีการเลือกตั้งใหม่ และมอบหมายงานเป็นที่เรียบร้อยและผู้สมัครเลือกเป็นกรรมการต้องเป็นสมาชิกกลุ่มฟื้นฟูและพัฒนาไก่อพื้นที่เมืองบ้านทุ่งก่อเท่านั้น

การเงิน - การบัญชี

จะมีการจดบันทึกข้อมูลในการทำงาน ของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่ซึ่งจะเห็นได้ชัดจากการจดบันทึกการเก็บข้อมูล ไก่แต่ละเดือนของสมาชิกทั้งหมด ทุกวันที่ 30 ของทุกเดือนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ข้อมูลไก่ของสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ในแต่ละเดือน

อายุไก่	พล.	มีย.	กค.	สค.	กย.	รวม
0-1	300	297	332	312	205	1,446
1-2	200	253	164	252	234	1,103
2-3	350	146	248	102	193	1,039
3-4	136	275	184	175	94	864
4-6	149	92	195	146	105	687
พ่อพันธุ์-แม่พันธุ์	192	263	232	243	219	1,149

ตารางที่ 7 อัตราการเจ็บป่วย/ไ้

ไ้	พค.	มีย.	กค.	สค.	กย.	รวม
ไ้ป่วย	156	108	194	205	117	780
ไ้ตาย	236	192	146	215	93	882

ตารางที่ 8 ข้อมูลด้านการตลาด

ไ้ที่ขาย	พค.	มีย.	กค.	สค.	กย.	รวม
ไ้เป็น	122	117	103	82	82	506
ไ้แปรรูป	-	-	-	42	20	62
ไ้ชำแหละ	120	207	193	90	50	660
รวม	242	324	296	214	152	1,228

ตารางที่ 9 จำนวนไก่ที่เหลือแต่ละเดือน

ไก่	พค.	มิย.	กค.	สค.	กย.	หมายเหตุ
ไก่ที่เหลือ	1,203	921	1,127	1,028	-	-

ข้อมูลด้านการจำหน่ายไก่ของสมาชิกแต่ละคน

ตารางที่ 10 จำนวนไก่ของสมาชิกแต่ละคนที่จำหน่ายออกไปประจำเดือน 3 พฤษภาคม 2546

ชื่อ-สกุล	จำนวน	น้ำหนัก รวม	ผู้ซื้อ	ราคา/กิโลกรัม
นายประเสริฐ จอมสวรรค์	10	10.9	นายอินปิ่น บ้านเวียงชัย	50 บาท
นายสาร์คำ ทาพะ	20	25		
นายอุดม มณีจันทร์สุข	15	17		
นายอินทร์จันทร์ มณีจันทร์สุข	12	14		
นายจำนงค์ มณีจันทร์สุข	7	9.5		
นายถนอม มณีจันทร์สุข	14	14.8		
นายอินทร์สม บุญสุข	6	8		
นายเสริม มั่นสูง	9	10.2		
นายบุญทา จันกิติ	8	9.5		
นายอ้าย จันกิติ	10	11.4		
นายหวิว จันกิติ	8	8.4		
รวม	122	138.5		6,925

ข้อมูลด้านการจำหน่ายไก่ของสมาชิกแต่ละคน

ตารางที่ 11 จำนวนไก่ของสมาชิกแต่ละคนที่จำหน่ายออกไปประจำเดือน 5-20 มิถุนายน 2546

ชื่อ-สกุล	จำนวน	น้ำหนัก รวม	ผู้ซื้อ	ราคา/กิโลกรัม
นายอุดม มณีจันทร์สุข	12	12.8	นางศรี มณีจันทร์สุข บ้านทุ่งก่อ	50 บาท
นายเสาร์คำ ทาชะ	14	16		
นายจ่านงค์ มณีจันทร์สุข	6	7.4		
นายหวิว จันกิติ	9	9.8		
นายควงดิบ วันดี	7	8		
นายจันทร์ มณีจันทร์สุข	10	12.2		
นายแก้วมูล วันดี	15	15.7		
นายอินสม บุญสุข	10	11.3		
นายอุทิศ มณีจันทร์สุข	5	5.9		
นายบุญส่ง มั่นคง	4	5		
นายบุญธรรม จันกิติ	8	9.6		
นายถนอม มณีจันทร์สุข	10	12.3		
นายศรีจิม จันกิติ	7	8.2		
รวม	117	134.2		6,710

จากตารางที่ 8 - 11 เป็นการแสดงอัตราการเลี้ยงไก่ อัตราการเกิดโรคของไก่ที่เกิดขึ้น และอัตราการจำหน่ายของแต่ละเดือนที่ต้องสอดคล้องกันในเรื่องของการดำเนินงานที่จะทำให้เห็นภาพของการแก้ปัญหาทางงานภายในกลุ่ม (ตลอดระยะเวลาในการทดลอง) เช่น ถ้าหากมีไก่เจ็บป่วยภายในกลุ่มสมาชิกจะร่วมกันวางแผนด้านการป้องกันไม่ให้โรคระบาด การแยกไก่ที่ป่วยออกจากแถว รวมถึงการนำสมุนไพรพื้นบ้านมาช่วยรักษา ได้แก่ นำบอระเพ็ดมาแช่น้ำให้กิน เพื่อลดไข้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทีมวิจัยและสมาชิกกลุ่มสามารถนำมาวิเคราะห์สิ่งเหล่านี้ให้เกิดการวางแผนงานการผลิตอย่างไรให้เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและร้านค้าที่จะมารับซื้อได้

5.5 การวางแผนงานในการผลิตที่เพียงพอต่อความต้องการผู้บริโภคในรอบปี

ตารางที่ 12 แผนการผลิตไก่พื้นเมืองในตลาดในรอบปี

ที่	ประจำเดือน	ปริมาณไก่ที่เลี้ยง ในกลุ่ม	ปริมาณการผลิตตลาด ภายในชุมชน
1	พฤศจิกายน	1,200	600
2	ธันวาคม	1,200	600
3	มกราคม	1,200	595
4	กุมภาพันธ์	1,200	400
5	มีนาคม	1,200	300
6	เมษายน	1,200	500
7	พฤษภาคม	1,200	245
8	มิถุนายน	1,200	246
9	กรกฎาคม	1,200	320
10	สิงหาคม	1,200	600
11	กันยายน	1,200	386
12	ตุลาคม	1,200	56

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นการผลิตและพัฒนาไก่ของกลุ่มเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดไก่พื้นเมืองในแต่ละเดือน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดผู้บริโภคในการซื้อ ขาย และไม่ให้สินค้าขาดตลาด ในระยะการดำเนินงานในช่วงต่อไปของการพัฒนาการเลี้ยงไก่ ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะในการวางแผน การเลี้ยงที่เป็นกระบวนการมากขึ้นของกลุ่มเลี้ยงไก่

5.6 ปัญหา อุปสรรคในการฟื้นฟูและการพัฒนาไก่พื้นเมือง

ปัญหาที่ได้จากการทดลองดำเนินงานการฟื้นฟูและพัฒนาไก่พื้นเมืองให้เป็นธุรกิจชุมชนของสมาชิกทุกคนไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ซึ่งผลที่ได้จากการสนทนาพูดคุยของกลุ่มสมาชิกเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ และแนวทางแก้ไข สามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

1. พ่อพันธุ์ - แม่พันธุ์ ราคาแพง หายาก เนื่องจากพ่อพันธุ์ - แม่พันธุ์ที่มีอยู่เป็นสายพันธุ์ เลือดชิด ทำให้ลูกไก่ที่ได้ไม่มีความแข็งแรง และไม่มีภูมิคุ้มกันโรค เพราะยังดำเนินการผลิตยัง ต้องหาสายพันธุ์ที่มีลักษณะที่ดีมาผสม ทางกลุ่มจึงมีแนวทางในการแก้ไขคือ การแลกเปลี่ยนพ่อพันธุ์กันภายในสมาชิกกลุ่ม วิธีการนี้จะใช้ได้ในระยะแรกเท่านั้น แต่ระยะนานไปต้องเปลี่ยนเพื่อ ป้องกันเลือดชิดกันมากไก่อจะมีอัตราการเจริญเติบโตช้า และการหาหาพ่อพันธุ์ใหม่ในชุมชนอื่นๆ ที่ใกล้เคียง

2. การผสมพันธุ์พ่อพันธุ์ - แม่พันธุ์ไก่อะจิกกัน แม่พันธุ์ไม่ยอมให้ผสมและแม่พันธุ์ ไม่พร้อมที่จะผสมพันธุ์ แนวทางในการแก้ไขคือ ต้องหมั่นตรวจสอบ สังเกตไก่อพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ว่า มีความพร้อมในการเพาะพันธุ์ในช่วงที่จะดำเนินการหรือไม่ โดยสังเกตจากการเสียงร้องของ แม่พันธุ์ และดูได้จากการบันทึกประวัติพ่อพันธุ์ - แม่พันธุ์ที่อยู่ในบัญชี เพื่อที่จะได้ทราบที่มาและ ประวัติการผสมพันธุ์ได้

3. การดูแลรักษา - ป้องกัน โรงเรือนอยู่ห่างไกลบ้านมากเกินไป หากต้องการเอาใจใส่ แนวทางแก้ไขของสมาชิกกลุ่ม นำไก่ที่กำลังฟักมาฟักที่คอกของคอกและทำการอนุบาลลูกไก่ไว้ที่ บ้านประมาณ 7 วัน และหลังจากนั้นไก่แข็งแรงจึงนำไปปล่อยไว้ที่สวน และการวางระบบน้ำ อาหารให้กับไก่ให้ดี ไก่ที่ปล่อยไว้ที่สวนควรเป็นไก่ที่มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง อายุได้ 14 วันขึ้นไปถึงจะดี ซึ่งอาจจะไปดูโรงเรือนวันเว้นวัน

4. อาหารปนเปื้อนที่มาจากนก ทำให้เกิดโรคระบาด เช่น โรคไขหวัดนก แนวทาง แก้ไขของกลุ่ม โดยตรวจสอบคุณภาพของวัตถุดิบที่จะนำมาเป็นอาหารก่อนที่จะผลิตทุกครั้ง เพื่อป้องกันการปนเปื้อน

5. การจัดการกลุ่มขาดการกระจายงบประมาณ งบประมาณไม่สม่ำเสมอ สมาชิกกลุ่มมีภาระกิจในการทำงานมากและมีสมาชิกมากเกินไป ทำให้การติดต่อประสานลำบากและ ไม่เข้าใจกัน แนวทางในการดำเนินงานแก้ไข จัดให้มีการประชุมสมาชิกกลุ่มทุก 1 เดือน เพื่อรับทราบปัญหา และแจ้งการใช้งบประมาณให้กับสมาชิกทุกคนได้รับทราบ มีบัญชีที่ตรวจสอบได้ ด้านการประสานงานจัดให้มีการจัดแบ่งกลุ่มออกเป็นโซนๆ และมีตัวแทนหัวหน้าแต่ละโซนไว้เพื่อ ติดต่อประสานงานกับประธานกลุ่มจะได้รวดเร็วขึ้น

6. การเงินและการบัญชีสมาชิกไม่เข้าใจระบบการบัญชี รายรับ - รายจ่าย ไม่เข้าใจ การคิดต้นทุน - กำไรในการผลิต การจำหน่ายและการตัดสินใจในการตั้งราคาไก่อังไม่มีมาตรฐาน ที่แน่นอนหรือไม่ชัดเจน แนวทางในการดำเนินการแก้ไขของกลุ่ม ในขณะนี้ทางกลุ่มได้อาศัย ข้อมูลด้านราคาไก่พื้นเมืองตามท้องตลาดในการตั้งราคาประกอบกับการคิดต้นทุนในการตั้งราคา เช่น ค่าอาหาร ค่าวัคซีน ค่าแรง ค่าเสื่อมราคา ค่าขนส่ง(ถ้ามี) ค่าสาธารณูปโภค ค่าประชาสัมพันธ์

7. การระดมทุน ยังไม่เพียงพอต่อการลงทุนด้านการผลิต แนวทางแก้ไขของกลุ่ม ในระยะแรกนี้การหักเงินการขายของสมาชิกเข้ากลุ่มตัวละ 1 บาท และใช้วิธีการระดมหุ้นของสมาชิก

นอกจากปัญหาเหล่านี้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการทดลองของทีมวิจัยและสมาชิกกลุ่ม ยังพบว่า สิ่งที่สมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ ควรที่จะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

5.7 ข้อจำกัดการเลี้ยงไก่

- ไม่ควรเลี้ยงขัง เพราะจะทำให้ไก่เกิดอาการเครียด แล้วทำให้ไก่ไม่เจริญเติบโต เพราะไก่จะไม่จิกกินอาหาร มีอาการซึมหรือเรียกว่าหงา

- ไม่ควรเลี้ยงไก่ปะปนกัน คือ พ่อพันธุ์ แม่พันธุ์อยู่รวมกับไก่เล็ก ไก่เจริญพันธุ์ ไก่โตพร้อมที่จะขาย เพราะทำให้เกิดปัญหาในด้านการอยู่รวมกันหรือไก่เหยียบกันตาย และถ้ายังเป็นไก่ที่มีสายเลือดของไก่ชนผสมอยู่ โดยเฉพาะตัวผู้ จะชนกัน (ตีกัน) ทำให้ไก่ได้รับบาดเจ็บ และถ้าตัวผู้มีเคียวแหลมอาจทำให้ไก่ที่ชนกันตายได้

- ไม่ควรเลี้ยงไก่ติดกับถนนใหญ่ที่มีรถวิ่งตลอดเวลา เพราะจะทำให้ไก่เกิดความเครียด เจริญเติบโตช้า และทำให้ถูกรถทับตายได้

- สถานที่เลี้ยงไก่ ควรอยู่ในที่ปลอดภัย ไม่เป็นป่าทึบ เพราะอาจถูกขโมย สัตว์(งู) จับกิน

- ไม่ควรนำพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ที่มีอยู่ในชุมชนมาผสมกันเพราะอาจทำให้ลูกเกิดออกมาเป็นเลือดชิดหรือเกิดพันธุกรรมแปรสภาพ (เรียกว่า เกิดอาการผิดปกติทางสายเลือด ทำให้ไม่เจริญเติบโต ไม่แข็งแรง ซึ่งหมายถึง ไม่มีภูมิคุ้มกันโรค ทำให้ไก่ตาย ไม่สามารถสืบสายพันธุ์ได้)

ผลจากการทดลองและปฏิบัติในการศึกษาฟื้นฟูและพัฒนาไก่พันธุ์พื้นเมืองที่เป็นการรวมตัวเข้ามาดำเนินงานของกลุ่ม โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ทำให้เกิดความสำเร็จของการทำโครงการ และสิ่งที่ต้องคำนึงถึงซึ่งเป็นสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำวิจัยคือ ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องอยู่กับความพร้อม ด้าน คน วัสดุดิบ พื้นที่ ไก่พื้นเมืองที่มีอยู่ในชุมชน และการปฏิบัติงานร่วมกันของกลุ่ม ดังจะนำเสนอต่อไปนี้

1. การดำเนินงานกลุ่มนั้น ต้องมีการวางแผนงานเป้าหมายการทำงาน มีการเตรียมความพร้อม ที่ทุกฝ่ายต้องเข้ามามีส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ โดยการจัดประชุมกลุ่มเป็นวาระประจำ

2. การมีส่วนร่วมในการศึกษา ทบทวน วิเคราะห์ สภาพชุมชน สถานที่ ทรัพยากร ต่างๆ ในหมู่บ้านของตนเอง เพื่อที่จะนำข้อมูลเหล่านี้มาประกอบการวางแผน

3. การศึกษาทิศทาง แนวโน้ม ด้านความต้องการของตลาดภายในและตลาดภายนอกในด้าน ราคาสินคม โดยจัดทำเป็นฐานข้อมูลด้านการตลาด

4. สมาชิกกลุ่มต้องมีใจรักและมีความมุ่งมั่นในการทำงาน พร้อมทั้งจะเผชิญปัญหาและแก้ไขอย่างจริงจัง

5. สมาชิกต้องมีการปรับเปลี่ยนตัวเองสม่ำเสมอเวลาเจอปัญหา และจะนำปัญหานั้นเล่าสู่กันฟังหรือปรึกษากันในปัญหาที่พบและช่วยกันแก้ไขในด้านนั้นๆ

6. สมาชิกกลุ่มต้องหาความรู้ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยสอบถามจากผู้รู้ในท้องถิ่น หรือจัดประชุมกันในกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนร่วมกัน

7. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานด้านการเลี้ยงไก่ การแสวงหาตลาด การจัดทำบัญชี การตลาด การแปรรูป การขนส่งและการประชาสัมพันธ์ ซึ่งถือเป็นหน้าที่และสมาชิกกลุ่มต้องนำมาปฏิบัติ

8. ข้อตกลงร่วมกันในการทำงาน คือ สมาชิกทุกคนให้อิโอสและความเสมอภาคกันในเรื่องของสิทธิ์การออกความคิดเห็น การตัดสินใจของทุกคนในกลุ่มสมาชิก

9. สมาชิกจะช่วยเหลือกันประชาสัมพันธ์ การให้ข่าว การให้ข่าว การแสวงหาข่าว โดยนั่งคุยกันตามใต้ถุนบ้านหรือมีลักษณะของการเล่าสู่กันฟังและอีกอย่างหนึ่งเรียกว่าการใช้ปากต่อปาก (นั่งสนทนากันแล้วเชื่อมต่อ โดยบุคคลที่ 2 ที่นั่งฟังไปพูดต่ออีกครั้งหนึ่ง)

บทที่ 6

การบริหารจัดการกลุ่มในเชิงธุรกิจชุมชน

จากการดำเนินการศึกษาฟื้นฟูและพัฒนาไก่พันธุ์พื้นเมืองให้เป็นธุรกิจชุมชนของบ้านทุ่งก่อ ตำบลทุ่งก่อ ถึงอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย เป็นการรวมกลุ่มของชุมชนที่ประสบปัญหาด้านการทำกินและด้านเศรษฐกิจ ที่ต้องการมีอาชีพเสริมที่มั่นคง สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งในการรวมกลุ่มกันนี้ได้มีกระบวนการและกลไกในการดำเนินงาน ที่ทุกขั้นตอนสมาชิกจะระดมความคิดและสร้างข้อตกลงร่วมกัน เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มในเชิงธุรกิจ กลไกในการดำเนินงาน การปรับปรุงการผลิตที่ชุมชนและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดไก่พื้นเมืองดังจะได้นำเสนอต่อไป

6.1 การบริหารจัดการกลุ่มในเชิงธุรกิจ

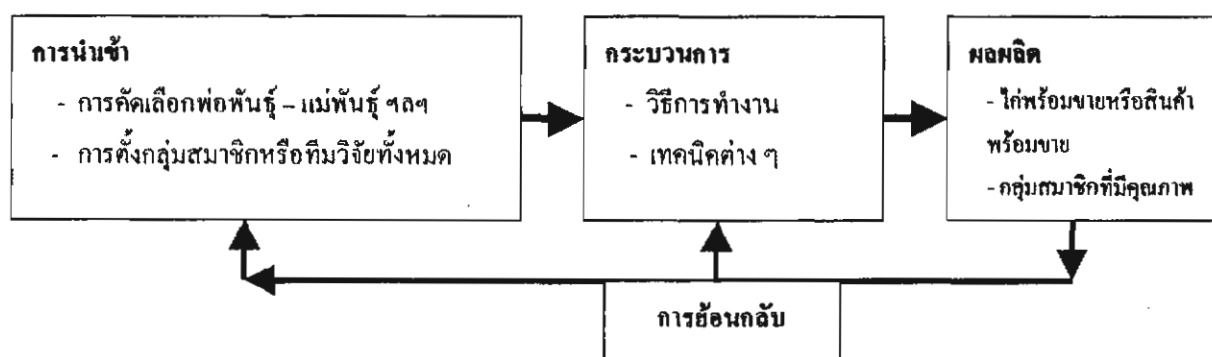
จากการทดลองดำเนินงานตามโครงการวิจัยที่ผ่านมาของชุมชนบ้านทุ่งก่อ ทีมวิจัยและสมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้การทำงานอย่างเป็นระบบที่เริ่มจากการสร้างแนวร่วมทางความคิดให้ไปในทิศทางเดียวกัน สร้างความเข้าใจร่วมกันและได้ร่วมกันวางเป้าหมาย ทางด้านการผลิต และด้านการตลาดและ การบริหารทรัพยากร (คน พื้นที่) การบัญชี การเงิน ของการทำงานที่สามารถแยกให้เห็นกระบวนการดังนี้

- การวางแผน ใช้วิธีการระดมความคิดของแต่ละคน โดยมีหัวหน้าโครงการเป็น แกนนำในการระดมความคิด เพื่อวางแผนงาน เช่น ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ซึ่งทำให้ทุกคนเกิดแนวคิดในการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน (เป้าหมายเดียวกัน)

- การปฏิบัติการ (การดำเนินงาน) อย่างเป็นระบบ ทางทีมวิจัยและสมาชิกกลุ่มได้ร่วมตัวกันทำกิจกรรมที่วางแผนไว้ในด้านการผลิต เช่น การคัดเลือกพ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์ การเลี้ยงไก่ การชำแหละไก่ การวางจำหน่ายและการแปรรูป (เปลี่ยนไก่เป็นให้เป็นรูปของอาหาร การบรรจุหีบห่อ) ทีมวิจัยได้เน้นปัจจัยพื้นฐานของชุมชนหรือท้องถิ่นที่จะผลิต*อะไร มีกระบวนการผลิตอย่างไร ผลิตแล้วได้อะไร ผลผลิตมีคุณภาพมากน้อยแค่ไหน และผลผลิตออกมาสม่ำเสมอเพียงพอกับความต้องการของตลาดหรือดังจะนำเสนอการปฏิบัติให้เกิดความชัดเจนดังผังด้านล่าง

ผลิต* หมายถึง ไก่ที่นำมาเลี้ยงและพัฒนาจนเจริญเติบโตพร้อมที่จะขาย แปรรูป

การปฏิบัติที่แสดงรูปภาพให้เห็นชัดเจนมากขึ้น

- การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (คน) แขนงนำในการดำเนินงานที่เห็นได้ชัดคือ หัวหน้าทีมวิจัยที่มีลักษณะผู้นำ/แกนนำในการประสานงานให้ทีมวิจัยและสมาชิก ต้องเป็นผู้นำที่สามารถดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่ม และใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือให้ทุกคนได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมได้ประโยชน์ จากการดำเนินการวิจัยทำให้กลุ่มได้เรียนรู้ว่า การที่จะทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้ต้องเริ่มจากวัตถุประสงค์จุดร่วมในครั้งแรก ซึ่งการก่อเกิดกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ในครั้งนี้ก่อเกิดจากการรวมตัวของสมาชิกที่ต้องการมีอาชีพเสริม หรือบางคนก็ยึดเป็นอาชีพหลัก

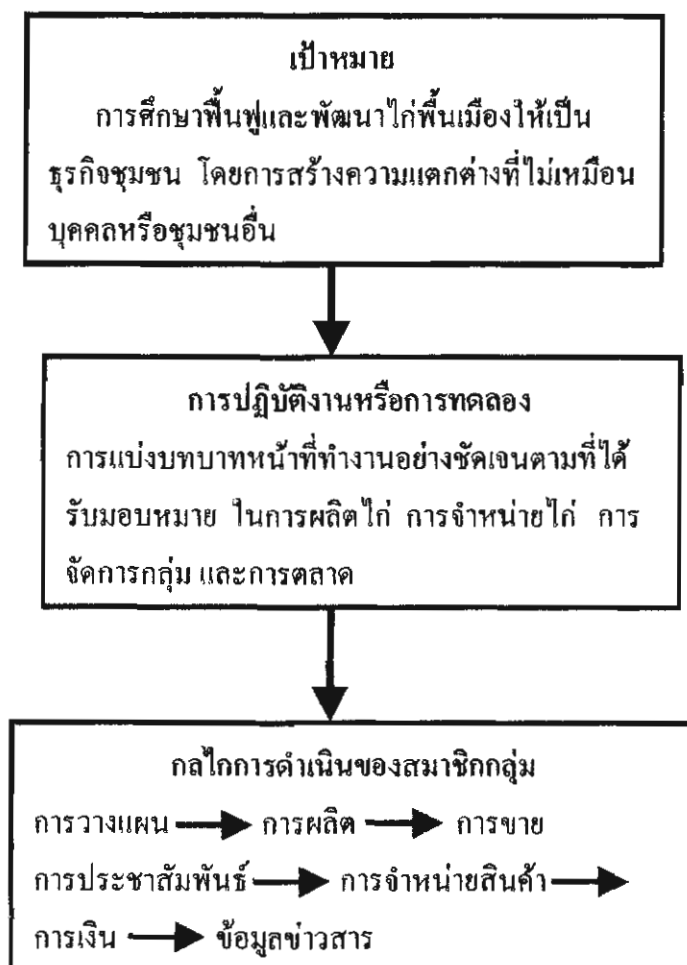
- การตลาด (การรับรู้ข้อมูลด้านการตลาด) การแสวงหาตลาด ทางทีมวิจัยและสมาชิกกลุ่ม ที่ได้รับผิดชอบนั้นจะทำการสำรวจตลาดอยู่ตลอดเวลาเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนบริหารจัดการ ด้านการจำหน่าย (กำหนดราคา การขนส่ง) การผลิตให้เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งทีมจะช่วยกันเก็บข้อมูลและสอบถามพ่อค้า - แม่ค้า ออกสำรวจตลาดแต่ละท้องที่ และทำให้ทีมวิจัยและสมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้ผลที่ได้จากการทำนี้ มีเป้าหมายการผลิตที่เป็นรูปธรรม ทุกคนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ดังกรณีของการแพร่ระบาดของไข้หวัดนกในไก่ ผลจากการสำรวจและแสวงหาตลาดพบว่า การแพร่ระบาดของไข้หวัดนกจากไก่ ทำให้เกิดสถานะตกต่ำในการขาย ราคาจำหน่ายลดลง ส่งผลต่อไก่ของสมาชิกที่ผลิตออกมาในช่วงนั้นต้องชะลอตัวลง มีปริมาณไก่เกินความต้องการของตลาด และต้องทำให้กลุ่มระมัดระวังการติดเชื้อด้วย แต่ทางกลุ่มได้พลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสในการดำเนินการครั้งนี้โดยกลุ่มสมาชิกได้มีความคิดเห็นและวางแผนร่วมกันด้านการขายและจำหน่ายกล่าวคือ ควรจะเก็บไก่ไปไว้ขายอีก 2 เดือนข้างหน้า และคัดแม่พันธุ์ที่เตรียมรับการผสมพันธุ์ (วางแผนการผลิต) ซึ่งอาศัยจุดตรงนี้เป็นโอกาสในการขายเพราะจะทำให้ราคาไก่ของสมาชิกกลุ่มมีราคาดีขึ้น

- การจัดทำระบบบัญชี จะเป็นกระบวนการจดบันทึกทุกกรณีของการเลี้ยงไก่ ได้แก่ ประวัติของพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ จำนวนไก่ที่เลี้ยงแต่ละรุ่น ซึ่งการรวบรวมข้อมูลต่างๆนี้จะนำมา

วิเคราะห์หาต้นทุน/กำไร การรายงานการเงินหรือแม้แต่การบันทึกรายการ การจัดทำรายงานทางการเงิน โดยใช้ข้อมูลที่บันทึกไว้มาช่วยกันทำและออกแบบการจดบันทึก เช่น รายรับ - รายจ่าย วันเดือนปีของไก่ที่ผสมพันธุ์ อายุไก่แต่ละรุ่น หากทีมวิจัยไม่เข้าใจหรือมีปัญหาข้อสงสัยก็จะถามผู้รู้ในท้องถิ่น ที่ปรึกษากลุ่ม และนักวิจัยพี่เลี้ยง

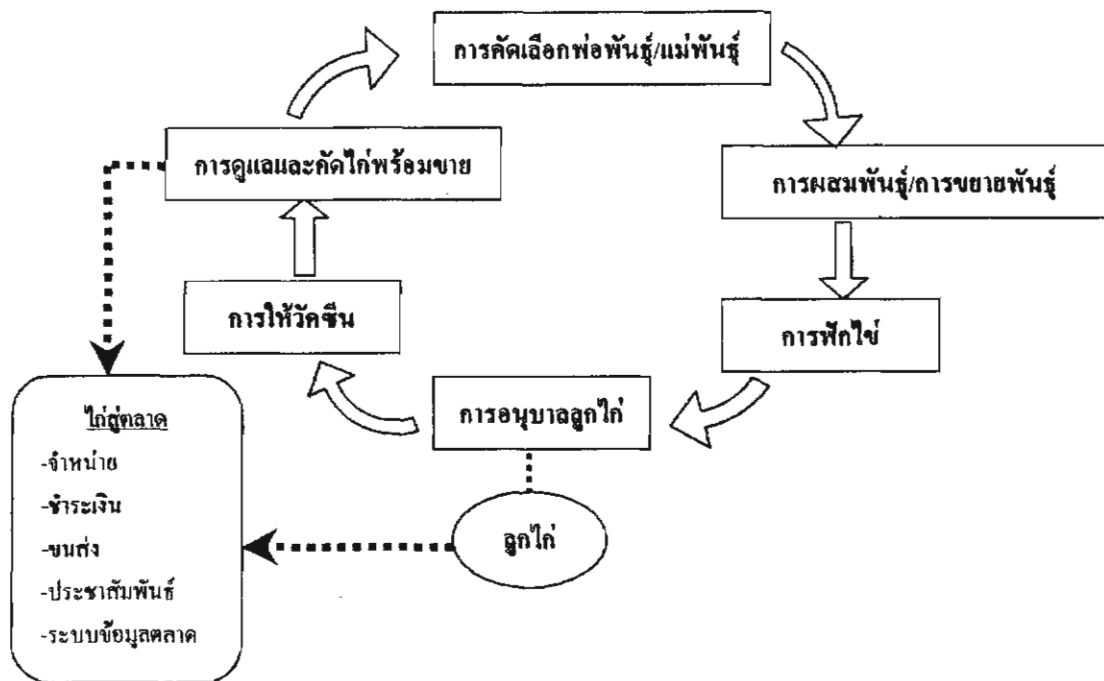
6.2 กลไกในการดำเนินงาน การผลิตที่คุ้มทุนและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดไก่พื้นเมืองในเชิงธุรกิจชุมชน

กลไกต่างๆหรือยุทธวิธีที่ทำให้งานวิจัยถูกขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ถูกต้องและประสบความสำเร็จ ผลมาจากทีมวิจัยและสมาชิกกลุ่มบ้านทุ่งก่อทุกคน ที่มีประสบการณ์อยู่แล้วในการช่วยให้การทำงานของสมาชิกกลุ่มมีระบบ ช่วยกันขับเคลื่อนงานโดยการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงานที่ชัดเจน ที่มีจุดเป้าหมาย “พัฒนาพันธุ์ไก่พื้นเมืองให้เป็นธุรกิจชุมชน” โดยมี การปฏิบัติงาน เป็นลักษณะดังนี้

จากข้อมูลทั่วโลกต่างๆ ช้างต้นที่มิวิจัยและสมาชิกกลุ่มได้เชื่อมโยงความสอดคล้องระหว่างกลไก (การดำเนินงาน) ของธุรกิจที่ทำให้เกิดภาพและความคิดสร้างสรรค์ เกิดกระบวนการในการทำงานของการขยายผลทางธุรกิจชุมชน ซึ่งแต่ละอย่างจะมีความสำคัญในการทำงาน เช่น ดันทุนในการเลี้ยงไก่ (เป้าหมายในการลงทุนที่มิวิจัยต้องจัดสรรการพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้เป็นธุรกิจชุมชน โดยมองสภาพการปฏิบัติงานของมิวิจัยเอง นำมาพัฒนากระบวนการเลี้ยง การคัดเลือก การตลาด การสำรวจตลาด ขอบเขตของการทำงาน การพัฒนาสินค้าใหม่ที่มาจากไก่พื้นเมือง ระบบของการจัดสรรเงินของกลุ่มสมาชิกเลี้ยงไก่ การฝึกอบรมการเลี้ยงไก่จากผู้รู้ในท้องถิ่น การศึกษาฐานของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้เป็นธุรกิจชุมชน รวมถึงระบบค่าจ้าง ค่าตอบแทนของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งการทำงานจะถูกจัดในระยะเวลา โครงการ 1 ปี 2 เดือน พร้อมกับการทำงานที่จะนำทีมประสบความสำเร็จในการศึกษาฟื้นฟูและพัฒนาไก่พื้นเมืองให้เป็นธุรกิจชุมชนบ้านทุ่งก่อ รวมทั้งจะมีทิศทางในอนาคตต่อไปในการขยาย กิจกรรมหรือธุรกิจชุมชนสู่ชุมชน โดยชุมชนอย่างทั่วถึงให้เป็นในรูปของธุรกิจชุมชนมากขึ้นในอนาคตต่อไป ซึ่งมีวงจรการผลิตไก่พื้นเมืองมุ่งสู่ระบบตลาดที่มิวิจัยได้ดำเนินการพัฒนาฟื้นฟูตั้งแต่การผสมพันธุ์ไก่ การป้องกันดูแลรักษาจนกระทั่งสามารถนำไก่ออกจำหน่ายสู่ตลาด ที่มีกระบวนการในการทำงานเป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งแต่เดิมนั้นไม่มีการรวมกลุ่มเลี้ยงไก่ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะเลี้ยงไก่ไว้เพื่อรับประทานภายในครอบครัวใช้ทำเป็นอาหาร โดยเฉพาะในช่วงฤดูทำนาจะนำมาเป็นอาหารเลี้ยงคนที่ไปช่วยกันทำนา (เอามื้อ) ฝ่ายที่เป็นเจ้าของที่นาต้องนำอาหารกลางวันมาเลี้ยงเพื่อนบ้านที่มาช่วยทำนา ทำให้แต่เดิมไม่ได้คิดว่าจะมีการนำไก่ที่เลี้ยงไว้มาขาย แต่หลังจากที่ได้ศึกษาพัฒนาฟื้นฟูไก่พื้นเมืองที่มีอยู่ในชุมชน โดยผ่านกระบวนการวิจัยในการหาทางออก แก้ปัญหาให้กับชุมชน ซึ่งชุมชนบ้านทุ่งก่อที่ประสบด้านที่ดินทำกินและช่วงที่ว่างจากฤดูทำนา จึงได้รวมกลุ่มผู้สนใจที่พอจะมีประสบการณ์ด้านการผสมพันธุ์ไก่ การเลี้ยงไก่ขึ้น เพื่อหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการดำเนินการครั้งนี้จะสร้างงานและสร้างรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนากระบวนการคิด พัฒนาตัวบุคคล และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และการจัดการด้านตลาด จนกระทั่งทำให้เกิดระบบที่ชัดเจนขึ้น โดยมีวงจรการผลิตดังนี้

วงจรการผลิตไก่พื้นเมืองสู่ระบบตลาด

จากการดำเนินการทดลองตลอดระยะเวลากว่า 1 ปีของกลุ่มสมาชิกเลี้ยงไก่จนกระทั่งเกิดกลไกการทำงานและวงจรการผลิตไก่อู่ตลาดร่วมกันอย่างเป็นระบบ ที่เริ่มตั้งแต่ การเตรียมการด้านต่าง ๆ การผลิต จนกระทั่งการนำผลผลิตสู่ตลาด โดยอาศัยพื้นฐานประสบการณ์ในการผสมพันธุ์ไก่พื้นเมืองที่เป็นจุดเด่นของชุมชน นำมาเป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหา นั่น ผลจากการดำเนินการตามขั้นตอน ระบบการทำงานตามวงจรการผลิตของไก่พื้นเมืองทำให้กลุ่มเลี้ยงไก่สามารถผลิตไก่พื้นเมืองได้ตามความต้องการตลาด เพราะมีการวางแผนการผลิตลูกไก่ได้ ซึ่งปัญหาที่พบในระยะแรกๆ คือ การหมุนเวียนกันเลี้ยงไก่ให้สลับกัน เพื่อให้มีไก่อู่ตลาดอย่างสม่ำเสมอจนกระทั่งได้แนวทางในการเลี้ยงไก่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- 1 พฤษภาคม 2546 ได้พ่อพันธุ์/แม่พันธุ์ เข้าในเล้าผสมพันธุ์
- ประมาณ 14 พฤษภาคม 2546 แม่พันธุ์จะเริ่มวางไข่ในรังที่เตรียมไว้
- ประมาณ 29 พฤษภาคม 2546 แม่พันธุ์จะเริ่มฟักไข่
- ประมาณ 20 มิถุนายน 2546 แม่ไก่ฟักไข่ออกมาเป็นลูกไก่ปล่อยให้อยู่กับแม่ไก่ 7 วัน

โดยให้อาหารลูกไก่

- ประมาณ 27 มิถุนายน 2546 แยกลูกไก่ออกจากแม่ไก่ แล้วอาบน้ำให้แม่ไก่ แล้วนำไปพักฟื้น โดยให้อาหารเสริมดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อให้แม่ไก่ผสมพันธุ์ใหม่ประมาณ 1อาทิตย์ เริ่มผสมพันธุ์ใหม่ได้

- ประมาณ 27 กรกฎาคม 2546 หลังจากอนุบาลลูกไก่ได้ 1 เดือน จึงเริ่มปล่อยลูกไก่กินตามธรรมชาติเพื่อลดต้นทุนในการผลิต ไก่จะได้มีสุขภาพที่แข็งแรง

- ประมาณ 25 - 27 กันยายน 2546 จึงจะนำไก่ออกขายได้ ตัวไหนมีลักษณะดี จะคัดเป็นแม่พันธุ์ต่อไป เพื่อเป็นการขยายพันธุ์ไก่ให้มีเพิ่มมากขึ้น

และปัญหาต่อมา คือ ราคาไก่ ที่มีการปรับอยู่ตลอดเวลาตามตลาด ในขณะนี้เองทางกลุ่มได้นำปัญหาทางด้านนี้มาช่วยกันคิด เพื่อหาวิธีการที่จะทำให้มีต้นทุนในการผลิตนั้นต่ำที่สุด เพราะเนื่องจากว่าถ้าราคาของไก่ต้องมีขึ้นๆ ลง ๆ อยู่ นั่น แล้วสมาชิกกลุ่มมีต้นทุนในการผลิตต่ำจะทำให้ไม่ขาดทุนเพียงแต่จะได้กำไรมากหรือน้อยเท่านั้น ซึ่งทางกลุ่มได้ฝึกอบรมเสริมทักษะด้านการผลิตอาหารสัตว์ที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นที่มีมาใช้ประโยชน์ จึงเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้การเลี้ยงไก่ของบ้านทุ่งก้อยยังมีจุดเด่นในด้านเทคนิคการเลี้ยงไก่ โดยจะเลี้ยงในลักษณะปล่อยให้ไก่หาอาหารตามธรรมชาติ ส่งผลให้ไก่ได้ออกกำลังกายไม่เครียด ทำให้ไก่โตเร็วไม่มีไขมันมาก

ในด้านการจัดการกลุ่มหลังจากที่ได้มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการผลิตอย่างเป็นระบบที่เป็นรูปธรรมชัดเจนนี้ ทำให้สมาชิกกลุ่มสามารถวางแผนเป้าหมายการผลิตได้ เช่น ผลจากการทำคู่มือทำให้อัตราการเกิดของลูกไก่มีความแน่นอนมากขึ้น ป้องกันไรที่อาจจะมียในแม่ไก่สู่ลูกไก่ และสมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่มีการเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการเลี้ยงไก่ เช่น มีความเอาใจใส่และมีการคัดแยกไก่ไว้เป็นรุ่น ซึ่งจากเดิมให้อาหารมือเช้าและมือเย็นนั้นจะไม่สังเกตว่าไก่ตัวไหนได้ทานอาหารที่ให้หรือไม่ ทำให้ไก่ตัวใหญ่จะแยกอาหารไก่ตัวเล็ก ส่งผลต่อการเจริญเติบโตไม่เท่ากัน และรู้จักการสังเกต โดยเฉพาะไก่ตัวไหนที่มีลักษณะหงา กลับเป็นที่ที่ แสดงว่าไก่ไม่สบาย เป็นต้น ในการดำเนินการนี้ทำให้ไม่ขัดกับวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง จากเดิมมากนักเพราะตามปกติได้เลี้ยงไก่ไว้ประจำอยู่แล้วแต่อาจจะมีเป็นระบบ แต่หลังจากที่ได้มีการรวมกลุ่มและพัฒนาฟื้นฟูไก่เพื่อมาสร้างอาชีพและรายได้ให้กับคนในชุมชนบ้านทุ่งก้อย โดยสามารถสร้างประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้จากการดำเนินการจริง ดังนี้

1. สร้างกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดการคน การจัดการการผลิต การจัดการตลาด การจัดการทุน และการจัดการทรัพยากร กล่าวคือ เรียนรู้ที่ผ่านการศึกษาวิจัยที่ให้โอกาสในการฝึกปฏิบัติจริงที่มีการนำผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนมาสรุป บวกกับการศึกษาดูงานจากผู้ประสบความสำเร็จ หรือมีความรู้ความชำนาญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การคัดเลือกพันธุ์

ไก่ กระบวนการเลี้ยงไก่ รวมถึงการเสริมทักษะด้านการผลิตอาหารสัตว์ การจัดการด้านการตลาด การทำบัญชี เป็นต้น

2. สร้างระบบการผลิตที่เป็นระบบคือ ได้วางจรรยาบรรณการผลิตไก่พื้นเมืองออกสู่ตลาด ที่มีกระบวนการในการทำงานที่ชัดเจน ที่เริ่มตั้งแต่การผสมพันธุ์ไก่ การฟักไข่ การเลี้ยงจนกระทั่งพัฒนาไปสู่ตลาดหลาย ๆ รูปแบบ ซึ่งในขณะนี้ทางกลุ่มได้วางเป้าหมายในอนาคตไว้ที่ทำไมได้วางแผนไว้ในการศึกษาวิจัย คือ การผลิตลูกไก่ออกขาย เนื่องจากมีความต้องการของตลาด จากที่พ่อค้าแม่ค้าได้นำไก่ไปขาย มีคนถามซื้อ

3. สร้างการตลาด ไม่เพียงแต่การตลาดไก่พื้นเมืองเท่านั้น กลุ่มสมาชิกส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ทำไร่ ทำนา นอกจากจะมีตลาดไก่พื้นเมืองแล้วเกิดขึ้นภายในตำบลแล้วในระหว่างที่ติดต่อซื้อขายกับพ่อค้าแม่ค้า ยังได้พูดถึงการจำหน่ายผลผลิตจากการเกษตรอื่นๆ ที่จะนำมาแปรรูปผสมเป็นอาหารสัตว์อีกด้วย

4. การจัดการเชิงธุรกิจ พื้นฐานการคิดของชุมชน เป็นแบบพอมีพอกิน หาเช้ากินค่ำ บางครั้งไม่ทันเลห์เหลี่ยมพ่อค้าแม่ค้า หลังจากที่มีการศึกษาวิจัยเข้ามาทำให้สมาชิกได้คิดเป็นระบบ รู้จักการวิเคราะห์โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานที่ได้รวบรวมมา ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ รวมถึงการวางแผนได้อย่างถูกต้อง ลดความเสี่ยงต่อการขาดทุนลงได้

5. การพัฒนาเป้าหมายการผลิต จากการศึกษารวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของตลาด ข้อมูลด้านปริมาณ / ราคา วัตถุดิบในพื้นที่ ทำให้กลุ่มสามารถนำมาวางแผนการผลิตได้อย่างมีเป้าหมายไม่เสี่ยงต่อการขาดทุน

6. สร้างอาชีพและรายได้ สิ่งนี้เป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานศึกษาวิจัยขึ้นนี้ เนื่องจากแต่เดิม ชุมชนมีปัญหาด้านพื้นที่ทำกินที่คนในชุมชนบางส่วนมีอยู่ในปัจจุบันเป็นพื้นที่ของป่าไม้ ซึ่งในอนาคตอาจจะมีการเวนคืนที่ดินดังกล่าวได้ ชุมชนจึงต้องการที่จะหาสู่ทางการสร้างอาชีพอื่นๆ จนกระทั่งได้ตัดสินใจร่วมกันในการประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ ที่ได้จากการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนว่าไก่ที่มีอยู่ในชุมชนมีลักษณะเด่น และคนในชุมชนได้เลี้ยงไว้อยู่แล้ว โดยนำมาพัฒนาปรับปรุงจนกระทั่งกลายเป็นอาชีพของคนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

จากกลไกวงจรการผลิตไก่ของกลุ่มที่แสดงในผังด้านบนจะแสดงให้เห็นถึงระบบการเลี้ยงไก่ การดูแลรักษา จนกระทั่งไก่สามารถจำหน่ายได้ ซึ่งทางกลุ่มได้กำหนดรูปแบบไว้คร่าว ๆ 3 รูปแบบ คือ ไก่เป็น ไก่ชำแหละ และไก่แปรรูป และจากการทดลองตลาดทำให้กลุ่มเห็นช่องทางด้านการจำหน่ายไก่อีกรูปแบบหนึ่ง คือ การจำหน่ายลูกไก่ให้กับพ่อค้า แม่ค้า ที่ต้องการลูกไก่ซึ่งในขณะนี้ได้มีคนเข้ามาติดต่อเพื่อขอซื้อลูกไก่ไว้แล้ว 3 ราย

ผลที่ได้ในการฟื้นฟูการเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้เป็นธุรกิจชุมชนครั้งนี้ นอกจากจะสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้กับกลุ่มสมาชิกแล้ว สิ่งที่ได้ชัดเจนอีกประการหนึ่งคือ การแก้ไขปัญหาของ ชุมชนที่ยั่งยืนได้นั้นต้องการการทำงานที่ต้องอาศัยระบบ การวิเคราะห์หาแนวทาง การทดลอง และ สรุปบทเรียน ซึ่งกระบวนการวิจัยเป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่เข้ามาเสริมการทำงานพัฒนาชุมชน ของท้องถิ่น

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาฟื้นฟูและพัฒนาไก่พื้นเมืองให้เป็นธุรกิจชุมชนบ้านทุ่งก่อ ตำบลทุ่งก่อ กิ่งอำเภอเชียงรุ่ง จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและจัดระบบข้อมูลด้านการผลิตและการตลาดไก่พื้นเมือง เพื่อพัฒนาทักษะและขีดความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ด้านความรู้ เทคนิคด้านการบริหารจัดการกลุ่ม การระดมทุน การเลี้ยงไก่ด้านการตลาด และเพื่อพัฒนา ปรับปรุงการผลิตที่คุ้มทุนซึ่งสอดคล้องตามความต้องการของตลาดไก่พื้นเมืองในเชิงธุรกิจชุมชน ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่การเริ่มต้นทีมวิจัยประกอบด้วยนักวิจัยที่เกี่ยวข้อง สมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่ โดยการใช้การสำรวจ การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม การทดลองปฏิบัติการและมีการติดตามประเมินผลด้วยการสังเกต การสรุปบทเรียนร่วมกันในการดำเนินการซึ่งมีกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงานเริ่มจากการศึกษาและจัดระบบข้อมูล เกี่ยวกับความต้องการของตลาด ลักษณะเฉพาะ ปริมาณ ความเป็นไปได้ของตลาด และศึกษาข้อมูลด้านการผลิต โดยการศึกษาข้อมูลจากพ่อค้าแม่ค้า กลุ่มผู้บริโภค กลุ่มสมาชิก เจ้าหน้าที่เกษตร เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ร้านอาหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นำข้อมูลมาวิเคราะห์และจัดระบบข้อมูล เพื่อนำเสนอข้อมูลให้สมาชิกกลุ่มได้รับทราบและร่วมกันวางแผนทางในการพัฒนาและปรับปรุง กระบวนการเลี้ยงไก่ที่สอดคล้องตรงตามความต้องการของตลาด ที่มีการพัฒนากลุ่มด้านทักษะจากการศึกษาดูงานและเสริมทักษะด้านต่าง ๆ ที่จะนำมาพัฒนาและปรับปรุงด้านการผลิตให้ดีขึ้น และทดลองดำเนินการพัฒนา ปรับปรุง การผลิต การบริหารจัดการกลุ่ม และการระดมทุนของกลุ่ม รวมถึงการทดลองตลาด ตลอดระยะเวลาทดลองมีการติดตามประเมินผล และถอดบทเรียนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงระบบธุรกิจชุมชน

จากปัญหาที่ชุมชนประสบอยู่ในด้านการถือครองที่ดิน ซึ่งที่ดินส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวน หากมีการเวนคืนที่ดินจากทางภาครัฐส่งผลให้คนในชุมชนบ้านทุ่งก่อมีความวิตกกังวลใจ และยังคงหวังว่าจะมีทางออกในเรื่องนี้จนกระทั่งได้เกิดการรวมตัวของกลุ่มสมาชิกเลี้ยงไก่ชุมชน เพื่อนำจุดเด่นของตนเองที่มีอยู่มาพัฒนาปรับปรุง เพิ่มมูลค่า เป็นอีกหนึ่งแนวทางออกที่ทุกคนได้ตั้งเป้าหมายไว้ร่วมกัน จากการดำเนินการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาสามารถแก้ปัญหาของคนในชุมชนโดยเฉพาะด้านการสร้างอาชีพและรายได้ ในการศึกษาวิจัยทีมวิจัยและสมาชิกกลุ่มได้เริ่มกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันจากการสำรวจความต้องการของตลาดก่อนเพื่อเป็นฐานในการวางแผนในการผลิต พัฒนาฟื้นฟูไก่พันธุ์พื้นเมืองที่เป็นจุดเด่นของชุมชนมาเป็นธุรกิจ จากการสำรวจทำ

ให้ทราบว่า กลุ่มผู้บริโภคมีความต้องการทางด้านไก่ชำแหละเป็นส่วนมากซึ่งกลุ่มได้จัดทำเป็น
ทำเนียบลูกค้าแต่ละประเภทมีพ่อค้าแม่ค้าที่มารับซื้ออยู่ 6 ราย และพ่อค้าแม่ค้าที่ต้องการลูกไก่มี
อยู่ 3 ราย

และเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจึงต้องอาศัย
กระบวนการในการพัฒนาทักษะและขีดความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม ทั้งด้านความรู้ เทคนิค
ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม การระดมทุน การเลี้ยงไก่ และด้านการตลาด โดยทางกลุ่มได้มีโอกาส
ไปศึกษาดูงานยังกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในด้านการจัดการการเลี้ยงไก่ การค้นคว้าทบทวนจาก
เอกสารตำราที่เกี่ยวข้องและยังได้รับความรู้ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ที่มาให้
ความรู้กับสมาชิกกลุ่ม โดยสมาชิกกลุ่มได้นำความรู้ที่ได้จากการพัฒนาเพิ่มทักษะขีดความสามารถ
นี้มาวางแผนจนได้ระบบในการบริหารจัดการกลุ่ม การจัดการการผลิต และการจัดการ ด้าน
การตลาด ที่คุ้มทุนและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดไก่พื้นเมือง ในเชิงธุรกิจชุมชน ผลที่
ได้จากการศึกษาวิจัยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มพอสรุปได้ดังนี้

1. มีการจัดระบบการบริหารจัดการกลุ่ม ที่มีความชัดเจน ทั้งด้านการจัดการคน โดยมี
การแบ่งบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน และมีการระดมทุน ออกมาในรูปแบบหุ้น โดยทางกลุ่มจะระดม
หุ้นกันทุกๆเดือน หุ้นละ 10 บาท

2. มีเป้าหมายและแผนงานในการผลิตที่มีความชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากมีการสำรวจ
ตลาดไว้เบื้องต้น

3. มีการนำความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านนำมาใช้ในการดูแลรักษาไก่ เช่น สมุนไพร เทคนิค
การเลี้ยงไก่

4. เกิดเครือข่ายทางด้านการตลาด ในการจำหน่ายไก่ รวมถึงการจำหน่ายวัตถุดิบ
จำหน่ายผลผลิตจากการเกษตร ดังเช่นสมาชิกกลุ่มบางคนประกอบอาชีพเพาะเห็ดฟางจำหน่ายเป็น
รายได้เสริม ก็อาศัยเครือข่ายด้านการตลาดเป็นฐานในการจำหน่าย

5. จากการปฏิบัติการที่ผ่านมาได้มีการพัฒนารูปแบบการจำหน่ายไก่จากการจำหน่ายไก่เป็น
ไก่ชำแหละ ไก่แปรรูป ทางกลุ่มยังได้แนวคิดในการพัฒนารูปแบบเป็นการจำหน่ายลูกไก่ และ
อุปกรณ์การเลี้ยงไก่ การทำตู้ฟักไข่ขายให้แก่ผู้สนใจอีกแนวทางหนึ่ง

6. เกิดการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ในชุมชนและสมาชิกในกลุ่ม

ซึ่งผลจากการเปลี่ยนแปลงของกลุ่ม ที่ได้ดำเนินการโดยอาศัยงานการศึกษาวิจัยเข้ามา
เพื่อเพิ่มกระบวนการเรียนรู้อย่างมีระบบให้กับกลุ่มสมาชิกผู้เลี้ยงไก่จนได้แนวทางในการบริหารจัดการ
กลุ่ม การจัดการการผลิต และการจัดการด้านการตลาด จนไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ในกาฟื้นฟู
และพัฒนาไก่พื้นเมืองให้เป็นธุรกิจชุมชน ที่สามารถเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการส่งเสริมอาชีพ

และสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ที่อยู่บนพื้นฐานของวิถีชีวิต และในการดำเนินการนั้นควรมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

ด้านต้นทุน (ศักยภาพ)

การพัฒนาและพัฒนาก่อพื้นเมืองให้เป็นธุรกิจของชุมชนนั้น ในด้านการลงทุนมีองค์ประกอบมากมาย เช่น สถานที่ ไร่ อาหารไร่ ชา สมุนไพร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สมาชิกกลุ่มต้องมีการลงทุนในส่วนต่าง ๆ ต้องมีไร่พันธุ์พื้นเมืองที่แข็งแรง มีคุณภาพและลักษณะเป็นที่ต้องการของตลาด มีสถานที่ที่เหมาะสม กว้างขวาง มีโรงเรือนที่เพียงพอกับจำนวนไร่ และถูกสุขลักษณะ คือ ต้องสะอาด ไม่มีน้ำขัง อากาศถ่ายเทได้ดี อาหารไร่ต้องสามารถหาได้ง่ายในชุมชนและมีราคาไม่แพงจนเกินไป ในชุมชนมีพืชที่เป็นสมุนไพรที่ทำให้ไร่มีสุขภาพที่แข็งแรง ด้านทานโรคได้ดี และเนื่องจากต้องการเลี้ยงในเชิงธุรกิจด้วย จึงจำเป็นต้องมีวิธีการควบคุมระยะเวลาในการเลี้ยงไร่และควบคุมหรือเพิ่มจำนวนผลผลิตได้ตามความต้องการของตลาดด้วย สมาชิกกลุ่มได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าต้องมีอุปกรณ์เสริมที่มีคุณภาพนอกเหนือจากที่เคยเลี้ยงดูตามธรรมชาติ เช่น ตู้ฟักไข่ ที่สามารถประหยัดระยะเวลาในการฟักไข่และมีประสิทธิภาพดีกว่าการฟักแบบเดิม ดังนั้นทางสมาชิกจึงได้ระดมทุน มีกฎระเบียบของกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแบ่งปันอาหาร พันธุ์ไร่ ร่วมกันผลิตอาหารไร่ที่ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของกันและกันเป็นอย่างดี ซึ่งจากการทดลองในการลงทุนที่วิจัยได้นำกระบวนการข้างต้นมาปฏิบัติพบว่า การจะนำผลผลิตหรือการเลี้ยงไร่นั้นทุกคนต้องช่วยกันทุกขั้นตอนในการขับเคลื่อนหรือผลักดันตนเอง โดยต้นทุนจะมาจากทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นอยู่แล้ว เช่น ไร่พื้นเมือง อาหารมาจากกากมะพร้าว มันสำปะหลังหรือใบมันสำปะหลัง ด้วงปลวกที่อยู่ตามธรรมชาติ ตามสวน ก็ทำให้การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาฟื้นฟูการเลี้ยงไร่ได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นการเลี้ยงที่เกือบไม่ต้องใช้ทุนในการดำเนินงานหรือการผลิตแม้แต่อย่างเดียวเพียงแต่ใช้ใจ ความมุ่งมั่น ความอดทน ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ดั้งเดิมในการดำเนินงานต่อไป

ด้านการจัดการ

สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกันทำให้มีความยอมรับเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันช่วยเหลือดูแลกันและกันเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นจุดดีของโครงการนี้ ก่อนดำเนินโครงการสมาชิกกลุ่มมีเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกันที่ต้องการแก้ไขปัญหาด้านการทำมาหากิน และเศรษฐกิจในครอบครัวและชุมชน เนื่องจากในชุมชนมีไร่พันธุ์พื้นบ้านที่ตรงกับความต้องการของตลาดจากการดำเนินงานทำให้สมาชิกได้รับการพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การคัดเลือกสายพันธุ์ ต้องไม่เลือกพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ที่มีสายเลือดชิดกัน ข้อสังเกตของลักษณะพ่อ แม่พันธุ์ที่ดี เช่น ลักษณะของพ่อพันธุ์ จะต้องมียาอายุ 6 เดือนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 3 ปี จะต้องมียุขภาพแข็งแรง แววดาสดโต หงอนมีสีแดง หน้าแดง ไม่พิการ ขนดกงามและตัวโต (ที่สำคัญพ่อพันธุ์จะต้องเปลี่ยนทุกปี) ลักษณะของแม่พันธุ์ ต้องมียาอายุตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 3 ปี มียุขภาพแข็งแรง แววดาสดโต ไม่พิการ ขนดกงามและตัวโต (สำหรับแม่พันธุ์ 3 ปี เปลี่ยนครั้งหนึ่ง) เป็นต้น

2. การผสมพันธุ์ถ้าปล่อยตามธรรมชาติ ดันทุนจะถูกแต่ไม่สามารถควบคุมคุณภาพของไก่ได้ดังนั้นทางสมาชิกจึงต้องสร้างโรงเรือนสำหรับการผสมพันธุ์ แต่การจะนำพ่อพันธุ์นั้นมาผสม ต้องตัดเคียวไก่พ่อพันธุ์เสียก่อนเพราะเวลาไก่ผสมพันธุ์จะทำให้ไก่ตัวเมียเกิดแผลบาด สำหรับแม่ไก่และไก่พ่อพันธุ์ต้องผสมกับไก่แม่พันธุ์ที่เป็นสายพันธุ์ไก่เนื้อเสียก่อน ก่อนที่จะคัดไก่มาเป็นแม่พันธุ์ผสมไก่ชนพื้นบ้านที่มีลักษณะคงทน มีภูมิคุ้มกันโรคสูง

3. การฟักไข่มีอยู่ 2 วิธี คือ การฟักตามธรรมชาติและฟักด้วยตู้ฟักไข่ การฟักตามธรรมชาติ คือ ปล่อยให้แม่ไก่ฟักไข่ของมันเอง วิธีนี้ประหยัดแต่ใช้เวลานานกว่า แต่ทางสมาชิกกลุ่มได้นำองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมมารวมกับองค์ความรู้ใหม่ คือ ต้องการย่น ระยะเวลาในการเพิ่มผลผลิต จึงนำแม่ไก่ที่แยกลูกออกไปแล้วมาอาบน้ำเพื่อลดอุณหภูมิในตัว of แม่ไก่ ฟักฟืน ให้อาหาร - น้ำ ตัก 2 อาทิตย์ เมื่อแม่ไก่เริ่มมีหน้าสีแดงให้นำไปผสมพันธุ์ได้เลย วิธีนี้เหมาะสำหรับการเลี้ยงไก่พื้นบ้านในเชิงธุรกิจ เพราะรวดเร็วทันต่อความต้องการของตลาด

ในการเลี้ยงไก่นั้นทางกลุ่มได้วิธีการคัดปากไก่ (ไก่ที่มีอายุ 21 วัน เพราะไก่เริ่มจะจิกกัน) ที่ง่ายและมีคุณภาพ คือ ใช้แผ่นเหล็กตั้งไฟไว้รองแดง จับลูกไก่แล้วเอาปากจิ้มกับแผ่นเหล็กให้พอดี ระวังอย่าใช้กรรไกรตัดเด็ดคัดปากไก่ เพราะถ้าหากไม่มีความชำนาญจะทำให้ไก่ได้รับบาดเจ็บได้

4. อาหารไก่นอกจากการนำสิ่งที่เหลือใช้ หาได้ง่ายและราคาถูกในชุมชนมาทำเป็นอาหารไก่ที่มีคุณภาพเทียบเท่ากับอาหารสำเร็จรูปในท้องตลาดแล้วยังได้นำเอาพืชสมุนไพรที่มีในท้องถิ่น มาผสมกับอาหารให้ไก่กินอีกด้วย เป็นการลดต้นทุนและยังทำให้ไก่มีสุขภาพที่แข็งแรง ด้านทานโรคได้ดีอีกด้วย

ด้านการตลาดนั้นทางกลุ่มได้มีการสำรวจความต้องการของตลาด ตลอดจนวิธีการขนส่ง การรักษาคุณภาพของผลผลิต และการแปรรูปที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การจัดทำระบบบัญชี การปันผลกำไรที่อยู่ในรูปของสหกรณ์

จากกระบวนการดำเนินการศึกษาวิจัยของโครงการทำให้สมาชิกในชุมชนได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการในเชิงธุรกิจได้วิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมมา

ข้อเสนอแนะต่อความยั่งยืนในการเลี้ยงไก่

1. ต้องมีผู้นำที่มีความกระตือรือร้นในการขับเคลื่อนกลุ่มสมาชิก มีการวางแผนและลงมือปฏิบัติซึ่งทำให้สมาชิกมีรายได้อย่างแน่นอนและสม่ำเสมอ

2. การดำเนินการควรอยู่บนพื้นฐานข้อมูล เพื่อที่จะสามารถนำมาวางแผนในการผลิตการตลาดได้ ซึ่งจากที่กลุ่มสมาชิกผู้เลี้ยงไก่ได้สำรวจความต้องการของตลาดและสามารถแปรรูปผลผลิตให้มีความหลากหลายจนสามารถมีผลิตภัณฑ์เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มที่ทุกฝ่ายยอมรับและสามารถทำรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่ม

3. พื้นฐานด้านการผลิตนั้นสิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยเฉพาะด้านวัตถุดิบ อันได้แก่ ข้าวโพด ข้าวเปลือก มันสำปะหลัง และสมุนไพรที่หาง่ายในท้องถิ่น เพื่อนำมาเป็นอาหารเลี้ยงไก่ เพียงเท่านั้นยังไม่เพียงพอต่อการนำมาใช้ จึงควรที่จะหาเครือข่ายผู้ผลิตวัตถุดิบที่อยู่ในบริเวณตำบลเพื่อป้องกันการขาดแคลนอาหารอย่างต่อเนื่อง

4. ข้อควรคำนึงถึงการให้อาหารไก่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีหลักในการให้อาหาร ดังนี้

4.1 อย่าเสียดาย อาหารที่ให้อาหารไก่ ทำให้ไก่เจริญเติบโตช้า

4.2 ควรประหยัดอาหาร ด้านการคกหล่น การแย่งอาหาร

4.3 เลี้ยงให้อิ่มทั่วถึงกัน วางเป็นจุด ๆ แยกขนาดไก่เนื่องจากไก่ตัวใหญ่จะรังแกไก่

ตัวเล็ก

4.4 ให้อาหารให้ตรงตามกำหนดวัน รู้จักการกินอาหารเป็นเวลา เป็นประโยชน์ต่อ

ผู้เลี้ยง

4.5 ให้อาหารตรงตามประเภทและวัย ความต้องการของไก่แต่ละวัยจะแตกต่างกัน เพื่อเป็นผลดีต่อไก่

5. ด้านการตลาด การวางแผนเป้าหมายทางด้านการตลาดเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดเป็นตัวช่วยในการกำหนดการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งในแต่ละรูปแบบ เช่น ตลาดไก่เป็น ตลาดไก่ชำแหละ ตลาดไก่แปรรูป และที่ทางกลุ่มได้ทดลองการการศึกษาวิจัยทำให้มองเห็นช่องทางด้านการตลาดในการผลิตลูกไก่ การทำตู้ฟักไข่ การจัดทำอุปกรณ์การเลี้ยงไก่ จำหน่ายสู่ตลาดอีกทางหนึ่ง เพราะการแข่งขันทางด้านตลาดของไก่ทั้ง 3 อย่างนั้นค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิตจะสู้กับไก่ที่ผลิตโดยบริษัทฟาร์มได้น้อย

6. การจัดการกลุ่ม จะต้องมีการบริหารจัดการสมาชิกกลุ่ม การจัดการโครงสร้างบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน เข้าใจเป้าหมายการดำเนินงานของกลุ่มที่ชัดเจน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ในการคิดในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน จนกระทั่งการรับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างโปร่งใสและยุติธรรม

7. การออม ในที่นี้หมายถึง การร่วมหุ้น ของกลุ่ม เพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ การกระจายผลประโยชน์

8. การนำเสนอผลงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ สมาชิกควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่นให้สมาชิกมีอาชีพเลี้ยงชีพพื้นเมืองเป็นอาชีพหลักได้

9. ในการดำเนินงานควรมีการประเมินผลเป็นระยะเพื่อจะได้นำผลนั้นมาพัฒนาแก้ไขและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

ณรงค์ เพชรประเสริฐ. ธุรกิจชุมชน : เส้นทางที่เป็นไปได้. กรุงเทพมหานคร :

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2542.

ธิดิภพ ชัยธวัช. ทำธุรกิจให้รวย หมายเลข 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ซี.พี. บุ๊ค

สแตนดาร์ด, 2547.

_____. ทำธุรกิจให้รวย หมายเลข 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ซี.พี. บุ๊ค สแตนดาร์ด,

2547.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. การบริหารเชิงกลยุทธ์และกรณีศึกษา. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์วิสิทธิ์พัฒนา, 2540.

สำนักงานที่ว่าการกิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง. รายละเอียดข้อมูลของกิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง

จังหวัดเชียงราย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยโซ ซัพพลายส์ จำกัด, 2543.

ภาคผนวก

ประวัตินักวิจัยที่เลี้ยง

ชื่อ-นามสกุล นางสาวผ่องพรรณ วงศ์จันทร์เขียว
วัน เดือน ปีเกิด เกิดเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2516
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 214 หมู่ 5 หนองบัวแดง ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2535 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเมืองราชมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2541 ปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีปทุม คณะบริหารธุรกิจ
สาขาการจัดการ วิชาโทการเงินการธนาคาร
พ.ศ. 2545 ปริญญาโทสถาบันราชภัฏเชียงราย คณะครุศาสตร์
สาขาการบริหารการศึกษา

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2535 – 2540 ผู้จัดการบริษัทสุตที่รัก จำกัด
พ.ศ. 2538 - 2545 เป็นหุ้นส่วนบริษัท ACC Accounting Engineering
Design จำกัด

ประวัติหัวหน้าโครงการ

ชื่อ-นามสกุล นายอุดม มณีจันทร์สุข
วัน เดือน ปีเกิด เกิดเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2514
สถานที่อยู่ปัจจุบัน จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา จากมัธยมศึกษา (ป.ร.เอก) จากสถาบัน อุดมมงคล

ประวัติการทำงาน

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง กรรมการกองทุนหมู่บ้าน

อาชีพ ทำนา - ทำไร่

ประวัติที่มวิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล จำนงค์ มณีจันทร์สุข
วัน เดือน ปีเกิด เกิดเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2516
สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 4 ตำบลทุ่งก่อ กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน ทุ่งก่อประชานุเคราะห์
ประวัติการทำงาน ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 บ้าน
อาชีพ ทำนา - ทำไร่

2. ชื่อ-นามสกุล นายดวงดีบ วันดี
วัน เดือน ปีเกิด เกิดเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2500
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 256 หมู่ 4 ตำบลทุ่งก่อ กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน ทุ่งก่อประชานุเคราะห์
ประวัติการทำงาน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
อาชีพ ทำนา - ทำไร่

3. ชื่อ-นามสกุล นายธนอม มณีจันทร์สุข
วัน เดือน ปีเกิด เกิดเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2505
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 225 หมู่ 4 ตำบลทุ่งก่อ กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านทุ่งก่อ
ประวัติการทำงาน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
อาชีพ ทำนา - ทำไร่

4. ชื่อ-นามสกุล นายประเสริฐ จอมสรรค
วัน เดือน ปีเกิด เกิดเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2501
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 72 หมู่ 4 ตำบลทุ่งก่อ กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา
ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านทุ่งก่อ
ประวัติการทำงาน
กรรมการหมู่บ้าน
อาชีพ ทำนา - ทำไร่

5. ชื่อ-นามสกุล นายอุทัย ธรรมจักร
วัน เดือน ปีเกิด เกิดเมื่อวันที่
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 72 หมู่ 4 ตำบลทุ่งก่อ กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทุ่งก่อวิทยา
ประวัติการทำงาน
อาสาสมัครสาธารณสุขสุขชั้นมูลฐานหมู่บ้าน (อสม.)

6. ชื่อ-นามสกุล นายณรงค์พันธ์ คุณลัมภ์
วัน เดือน ปีเกิด เกิดเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2519
สถานที่อยู่ปัจจุบัน จังหวัดบุรีรัมย์
ประวัติการศึกษา
จบปริญญาตรีมหาวิทยาลัยขอนแก่น
จบปริญญาโทมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน
2545 – ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

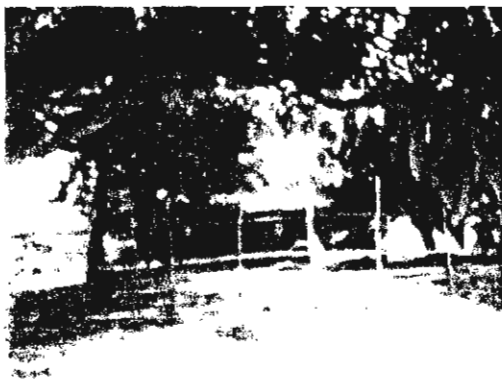
รูปภาพและการจัดกิจกรรม

การประชุมเตรียมความพร้อม

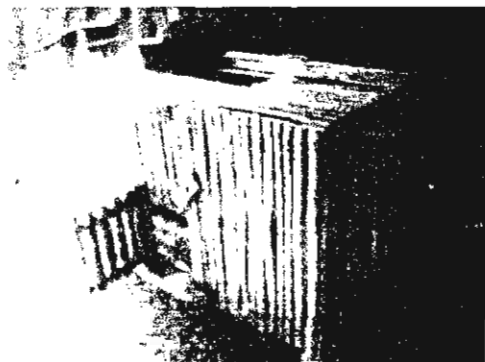

โรงเรียนหรือเล้าไก่

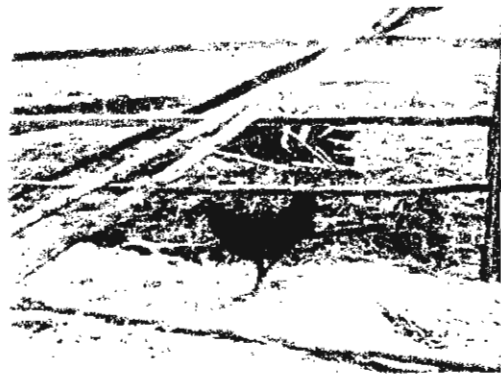
เล้าไก่อนุบาล

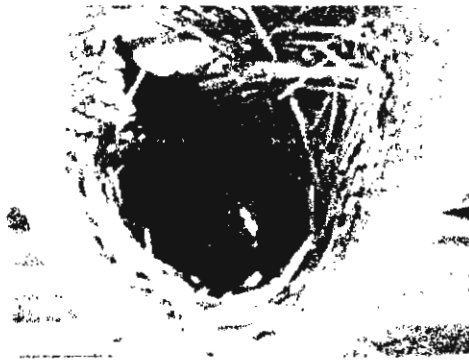
พ่อพันธุ์ไก่

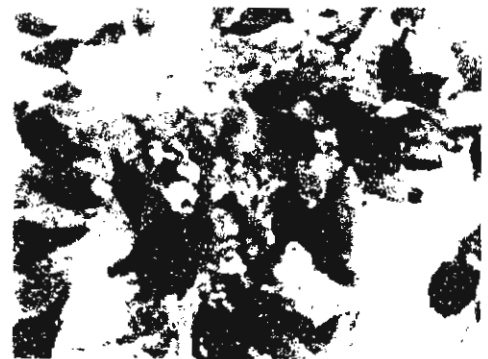
แม่พันธุ์ไก่

การปักไข่แบบธรรมชาติและ การปักแบบตู้ปักไข่

แม่ไก่เลี้ยงตามธรรมชาติ

สมุนไพรพื้นบ้าน

การชำแหละไก่

